

Opdrachtgever

SZW

Ministerie van Sociale Zaken en
Werkgelegenheid

Opdrachtnemer

SEO Economisch Onderzoek / C.

Berden, C. Tempelman

Onderzoek

Herschating verdeelmodel WWB en
historische verdeling nieuwe doelgroep

Einddatum – 1 juni 2012

Categorie

Toezicht en functioneren van sociale
zekerheid

Herschating verdeelmodel WWB en historische verdeling nieuwe doelgroep

Conclusie

Dit rapport bestaat uit twee deelrapportages. De eerste schat de gewichten voor de verdeelmaatstaven van de budgettoedeling voor 2013 op basis van geactualiseerde cijfers en bespreekt eventuele trendbreuken en herverdeeleeffecten. De tweede deelrapportage werkt twee voorstellen uit voor de verdeling van het deel van de gebundelde uitkering voor de nieuwe doelgroep: de mensen die voor de beoogde inwerkingtreding van de Wet Werken Naar Vermogen een beroep konden doen op de Wajong of de Wsw. Nu de WWNV controversieel is verklaard en niet per 1 januari 2013 in werking zal treden, is de tweede deelrapportage ingehaald door de realiteit. De verdeling van de gebundelde uitkering in de eerste deelrapportage blijft wel van toepassing.

Link naar bestand

<http://www.onderzoekwerkeninkomen.nl/rapporten/morwcy1t>

Herschating verdeelmodel WWB en historische verdeling nieuwe doelgroep

Amsterdam, juni 2012
In opdracht van het Ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid

Herschating verdeelmodel WWB en historische verdeling nieuwe doelgroep

Caren Tempelman
Caroline Berden

seo economisch onderzoek

“De wetenschap dat het goed is”

SEO Economisch Onderzoek doet onafhankelijk toegepast onderzoek in opdracht van overheid en bedrijfsleven. Ons onderzoek helpt onze opdrachtgevers bij het nemen van beslissingen. SEO Economisch Onderzoek is gelieerd aan de Universiteit van Amsterdam. Dat geeft ons zicht op de nieuwste wetenschappelijke methoden. We hebben geen winstoogmerk en investeren continu in het intellectueel kapitaal van de medewerkers via promotietrajecten, het uitbrengen van wetenschappelijke publicaties, kennisnetwerken en congresbezoek.

SEO-rapport nr. 2012-37

ISBN 978-90-6733-652-9

Copyright © 2012 SEO Amsterdam. Alle rechten voorbehouden. Het is geoorloofd gegevens uit dit rapport te gebruiken in artikelen en dergelijke, mits daarbij de bron duidelijk en nauwkeurig wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Samenvatting	i
Vooraf	iii
Deelrapportage I	v
1 Herschatting verdeelmodel gebundelde uitkering	1
1.1 Inleiding en onderzoeksvragen	1
1.2 Trendbreuken.....	2
1.3 Gewichten voor de budgettoedeling van 2013.....	5
1.4 Herverdeeleffecten	6
1.5 Conclusies	10
Deelrapportage II	13
2 Verdeling middelen nieuwe doelgroep	15
2.1 Inleiding	15
2.2 Beschrijving gebruikte data.....	16
2.3 De verdeelvoorstellen	17
2.4 Aannames	18
2.5 Resultaten.....	18
2.6 Gevoeligheidsanalyse	21
2.7 Conclusies	23
2.8 Advies	24
Literatuurlijst	25
Bijlage A Herschatting verdeelmodel	27
Bijlage B Tabellen met resultaten van gevoeligheidsanalyse	33

Samenvatting

Begin juni 2012 is de Wet werken naar vermogen (WWNV) na de val van het Kabinet controversieel verklaard. Dit betekent dat de WWNV niet per 1 januari 2013 in werking zal treden zoals het voornemen van het kabinet was. Dit betekent ook dat delen van dit onderzoek zijn ingehaald door de realiteit en nu achterhaald zijn. Het gaat hierbij om de verdeling van het budget voor de nieuwe doelgroep als gevolg van de WWNV (deelrapportage II). De verdeling van de gebundelde uitkering (deelrapportage I) gaat over de huidige Wet werk en bijstand en blijft wel van toepassing.

Het kabinet is voornemens op 1 januari de Wet werken naar vermogen (WWNV) in werking te laten treden. Het kabinet zorgt met de WWNV voor één regime voor iedereen met arbeidsvermogen die voorheen een beroep zou doen op de Wet wijong, de Wsw of de Wet werk en bijstand (WWB). Mensen die niet volledig of duurzaam arbeidsongeschikt zijn, vallen vanaf 1 januari 2013 niet meer onder de Wajong, maar onder de WWNV. Mensen die voor invoering van de WWNV in aanmerking kwamen voor de Wsw, maar niet voor de indicatie 'beschut werk', komen vanaf 2013 onder de WWNV.

Er is besloten om de gebundelde uitkering voor 2013, waarmee gemeenten de uitkeringslasten voldoen, als volgt over gemeenten te verdelen:

1. Het grootste deel van de doelgroep, die op grond van de WWNV in aanmerking komt voor een uitkering, overlapt met de doelgroep van de WWB. Daarom wordt het grootste deel van de gebundelde uitkering verdeeld conform de reguliere systematiek.
2. Een klein deel van de doelgroep is onder de WWNV 'nieuw' ten opzichte van de WWB. Dit zijn de mensen die voorheen een beroep konden doen op de Wajong of de Wsw. Het deel van de gebundelde uitkering voor deze nieuwe doelgroep wordt verdeeld op basis van een historische verdeling van deze doelgroep over de Nederlandse gemeenten.

Herschattning objectief verdeelmodel

Dit onderzoek laat zien dat er vrijwel geen trendbreuken in de geactualiseerde verdeelmaatstaven zijn ten opzichte van de vorige herschatting voor 2012. In sommige gevallen is er wel een trendbreuk, maar is het effect hiervan verwaarloosbaar. De geactualiseerde maatstaven kunnen dus gebruikt worden voor de herschatting voor 2013.

Net als bij de herschatting voor 2012 hebben alle maatstaven, met uitzondering van de banengroei, een significant effect op de uitgaven. De gewichten voor de maatstaven zijn vergelijkbaar met de gewichten van vorig jaar. De grootste verandering is te zien bij de vaste voet en de maatstaf werkzame beroepsbevolking.

Wat betreft de herverdeeffecten blijkt over het algemeen dat hoe kleiner de gemeente is, hoe groter het (positieve of negatieve) herverdeeffect. Daarnaast geldt dat bij een groot negatief (positief) herverdeeffect in het verleden de kans groot is dat in het volgende jaar het herverdeeffect weer negatief (positief) is. Als een gemeente meer dan € 1.000 per huishouden uitgeeft is het herverdeeffect gemiddeld negatief. Gemeenten die minder uitgeven hebben

gemiddeld een positief herverdeeleffect. Deze uitkomsten zijn vergelijkbaar met die in voorgaande jaren.

Verdeling nieuwe doelgroep

Het onderzoek werkt twee verdeelvoorstellen uit: één met het accent op actualiteit en één met het accent op stabiliteit. De variatie zit in de wijze waarop de Wajong-instroom over gemeenten verdeeld wordt. Het stabiele voorstel gebruikt de gemiddelde instroom in de jaren 2007 tot en met 2010. Het actuele voorstel kijkt alleen naar 2010. Voor de Wsw wordt gebruikgemaakt van de (verwachte) uitstroom. De veronderstelling is dat gemeenten zich zullen beperken tot één derde nieuwe instroom, en dat dus voor tweederde van de uitstroom geen Wsw-plekken meer beschikbaar komen.

Er zijn nauwelijks verschillen tussen de twee verdeelvoorstellen bij de verdeling op regioniveau of gemeentegrootte. Beide voorstellen leiden tot ongeveer dezelfde verdeling van de middelen. Ook de gevoeligheidsanalyses, waarbij met bepaalde aannames is gevarieerd, laten zien dat de verdeling van de doelgroep robuust is op regioniveau en op gemeentegrootte. Zo bevindt in alle variaties voor beide verdeelmodellen zo'n 16 procent van de nieuwe doelgroep zich in gemeenten met minder dan 25.000 inwoners. Op gemeenteniveau wijkt de verdeling van de nieuwe doelgroep wel af tussen beide verdeelvoorstellen, vooral bij de kleinste gemeenten. Het verdeelvoorstel met het accent op stabiliteit heeft onze voorkeur, dit verdeelvoorstel is minder gevoelig voor (toevallige) schommelingen in de Wajong-instroom.

De nieuwe doelgroep is niet op eenzelfde manier over Nederland verdeeld als de huidige WWB-middelen. Vergeleken met de middelen voor het uitkeringenbudget in 2012 woont relatief gezien een groter deel van de nieuwe doelgroep in Oost- en Zuid-Nederland.

Vooraf

Begin juni 2012 is de Wet werken naar vermogen (WWNV) na de val van het Kabinet controversieel verklaard. Dit betekent dat de WWNV niet per 1 januari 2013 in werking zal treden zoals het voornemen van het kabinet was. Dit betekent ook dat delen van dit onderzoek zijn ingehaald door de realiteit en nu achterhaald zijn. Het gaat hierbij om de verdeling van het budget voor de nieuwe doelgroep als gevolg van de WWNV (deelrapportage II). De verdeling van de gebundelde uitkering (deelrapportage I) gaat over de huidige Wet werk en bijstand en blijft wel van toepassing.

1 Januari 2013 is de geplande inwerkingtredingsdatum van het wetsvoorstel Wet werken naar vermogen (WWNV). Het kabinet zorgt met de WWNV voor één regime voor iedereen met arbeidsvermogen die voorheen een beroep zou doen op de Wet wajong, de Wsw of de Wet werk en bijstand (WWB). Voor mensen die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn blijft de Wet wajong bestaan. Mensen die niet volledig of duurzaam arbeidsongeschikt zijn, vallen vanaf 1 januari 2013 niet meer onder de Wajong, maar onder de WWNV. Voor mensen die niet in staat zijn om bij een reguliere werkgever aan de slag te gaan, kunnen gemeenten vanaf 1 januari 2013 gebruik maken van het instrument 'beschut werk' in de Wsw. Dit betekent dat mensen die voor invoering van de WWNV in aanmerking kwamen voor de Wsw, maar niet voor de indicatie 'beschut werk', vanaf 2013 onder de WWNV komen.

Er is besloten om de gebundelde uitkering voor 2013 als volgt over gemeenten te verdelen:

1. Het grootste deel van de doelgroep, die op grond van de WWNV (en IOAW, IOAZ en Bbz 2004) in aanmerking komt voor een uitkering, overlapt met de doelgroep die op grond van de WWB in aanmerking kwam. Daarom wordt ook het grootste deel van de gebundelde uitkering verdeeld conform de reguliere, objectieve systematiek van 2012,
2. Een klein deel van de doelgroep is onder de WWNV 'nieuw' ten opzichte van de WWB. Dit zijn de mensen die voorheen een beroep konden doen op de Wajong of de Wsw. Het kleine deel van de gebundelde uitkering voor deze nieuwe doelgroep wordt verdeeld op basis van een historische verdeling van deze doelgroep over de Nederlandse gemeenten.

Dit rapport bestaat uit twee deelrapportages die afzonderlijk van elkaar gelezen kunnen worden. De eerste deelrapportage bespreekt de verdeling van de middelen over gemeenten op basis van de reguliere systematiek.¹ Dit onderzoek herschat de gewichten van de verdeelkenmerken en gaat daarbij in op mogelijke trendbreuken en herverdeeleffecten. De tweede deelrapportage beschrijft twee voorstellen voor een verdeling van het andere deel van de gebundelde uitkering op basis van de historische verdeling van de 'nieuwe' doelgroep.²

¹ De verdeling van de gebundelde uitkering (deelrapportage I) gaat over de huidige Wet werk en bijstand en blijft wel van toepassing.

² De verdeling van het budget voor de nieuwe doelgroep (deelrapportage II) komt vanwege de controversieel verklaring van de WWNV te vervallen.

Deelrapportage I

1 Herschatting verdeelmodel gebundelde uitkering

Wat zijn de gewichten voor de verdeelmaatstaven van de budgettoedeling voor 2013? Dit onderzoek schat deze gewichten op basis van geactualiseerde cijfers en bespreekt eventuele trendbreuken en herverdeeleffecten.

1.1 Inleiding en onderzoeksvragen

De verdeelsystematiek van de WWNV sluit nauw aan bij de huidige verdeelsystematiek van de WWB c.a.. Gemeenten ontvangen twee budgetten: een budget voor de bekostiging van de uitkeringsuitgaven, het inkomensdeel, en een budget voor de re-integratie van uitkeringsgerechtigden, het participatiebudget. Gemeenten zijn financieel verantwoordelijk voor de uitkeringen. Dit betekent dat zij eventuele tekorten uit de eigen middelen moeten aanvullen en eventuele overschotten mogen toevoegen aan de eigen middelen.

Het budget voor het inkomensdeel WWB betreft een gebundelde uitkering die bestaat uit middelen voor uitkeringen/inkomensvoorziening op grond van de WWB, de Wet inkomensvoorziening voor oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte werkloze werknemers (IOAW), de Wet inkomensvoorziening oudere en gedeeltelijk arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen (IOAZ), en voor starters in het kader van het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz 2004).

Momenteel worden de middelen voor de gebundelde uitkering over de grotere gemeenten verdeeld op basis van een objectief verdeelmodel dat gebruikmaakt van dertien verdeelmaatstaven, zoals het percentage lage inkomens, het percentage éénouderhuishoudens, het percentage banen handel en horeca, enzovoorts. Ten behoeve van de verdeling voor 2013 moet het verdeelmodel met actuele gegevens herschat worden conform de gebruikte schattingsmethode in de voorgaande jaren. Dit resulteert in de volgende onderzoeksvragen:

1. Zijn er trendbreuken in de geactualiseerde verdeelmaatstaven? Zo ja, hoe moet hiermee omgegaan worden? Welke verschillende varianten zijn er denkbaar voor de verdeelkenmerken bij het oplossen van deze trendbreuken?
2. Wat zijn de gewichten van de verdeelmaatstaven voor de verdeling van de middelen voor 2013?
3. Wat zijn de herverdeeleffecten voor 2013 ten opzichte van 2012, voor en na ex-ante inperking?

Om deze onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden is allereerst een analysebestand gemaakt op basis van geactualiseerde gegevens. Deze gegevens zijn geleverd door het CBS en door het Ministerie van SZW beschikbaar gesteld. Voor de actualisatie van de banengegevens naar 2010 is gebruikgemaakt van StatLine. De enige maatstaf die niet geactualiseerd kon worden is het percentage lage inkomens, omdat hiervoor nog geen recentere gegevens beschikbaar zijn. Bijlage A geeft een uitgebreide beschrijving van het geactualiseerde databestand.

1.2 Trendbreuken

Trendbreuken in de verdeelmaatstaven kunnen optreden als de meetmethode wijzigt. Zo is in de jaren 2005 en 2006 de wijze waarop het aantal huurwoningen en het aantal banen werd gemeten gewijzigd. Bij de herschatting van de modellen voor 2010 en 2011 moest hiermee rekening gehouden worden (zie De Groot en Aarts, 2010, en Spijkerman en Tanis, 2009). Omdat de banengroei een driejaarsgemiddelde betreft en voor de herschatting voor 2012 gekeken werd naar de jaren 2006 tot en met 2009, leidde de gewijzigde meetmethode voor het aantal banen vanaf toen niet meer tot mogelijke trendbreuken (Blankers et al., 2011).

Bij de herschatting voor 2012 zijn twee wijzigingen doorgevoerd ten opzichte van de herschatting voor 2011. Allereerst is de maatstaf arbeidsongeschiktheidsuitkeringen uitgebreid met het aantal WIA-uitkeringen. Daarnaast is voor de maatstaf huurwoningen gebruikgemaakt van gegevens van het CBS in plaats van het Ministerie van VROM, zie Blankers et al. (2011).

Deze paragraaf bespreekt mogelijke trendbreuken bij de herschatting voor 2013. Deze trendbreuken zijn opgespoord door de gegevensbeschrijving van het CBS en de documentatie over meetmethoden te analyseren. Vervolgens is voor alle maatstaven gekeken of de geactualiseerde gegevens sterk afwijken van de voorgaande jaren.

Gegevens over bevolkingssamenstelling

Een aantal verdeelmaatstaven is gebaseerd op de gemeentelijke basisadministratie (GBA). Het betreft hier de éénouderhuishoudens, allochtonen, bevolkingsgroei, relatief regionaal klantenpotentieel en inwoners stedelijk gebied. Bij deze laatste twee maatstaven wordt daarnaast gebruikgemaakt van het geografisch basisregister (GBR). Ook het totaal aantal huishoudens (van 15-64 jaar) en het aantal inwoners (van 15-64 jaar) is gebaseerd op de GBA. De definities voor deze maatstaven zijn niet veranderd.

Wel is het zo dat het CBS vanaf 2011 voor de samenstelling van huishoudgegevens gebruikmaakt van een nieuwe meetmethode. Dit is relevant voor het aantal éénouderhuishoudens. Deze nieuwe methode gebruikt voor het bepalen van de huishoudenssamenstelling, naast de gegevens uit de GBA, ook belastingdienstgegevens over samenwonende paren³. Het CBS geeft aan dat de uitkomsten op basis van de nieuwe meetmethode goed aansluiten op de voorgaande uitkomsten, maar er treden vanaf 2011 wel kleine verschuivingen op in het aantal huishoudens naar samenstelling. De grootste verschuiving betreft volgens het CBS het aantal overige huishoudens dat lager uitvalt. Een deel verschuift naar personen in institutionele huishoudens. Dat aantal ligt op 1 januari 2011 12 duizend hoger dan op 1 januari 2010. Ongeveer de helft van deze stijging is veroorzaakt door veranderingen in de meetmethode. De aantallen die verschuiven zijn dus zeer klein ten opzichte van het totaal van ruim 7 miljoen huishoudens. Deze nieuwe meetmethode kan dus hooguit tot een zeer kleine verschuiving in het aantal éénouderhuishoudens leiden.⁴ Uit een vergelijking met de gegevens die zijn gebruikt voor de herijking 2012 blijkt dat nauwelijks een

³ Zie StatLine (CBS), Huishoudens; grootte, samenstelling, positie in het huishouden, 1 januari

⁴ In persoonlijke communicatie met het CBS geven zij aan dat de reeks éénouderhuishoudens geen opvallende wijzigingen vertoont.

verschuiving is opgetreden in het percentage éénouderhuishoudens (zie ook Tabel 1.1). Het effect van deze trendbreuk is dus verwaarloosbaar.

Er is geen wijziging geweest in de wijze waarop de bevolkingsomvang wordt gemeten. Toch laat de tabel een grote afwijking zien in de bevolkingsgroei ten opzichte van vorig jaar: gemiddeld 115 procent. Dit fenomeen is niet nieuw. Ook bij de herschatting voor 2012 was de afwijking groot (252 procent, zie Blankers et al., 2011). De oorzaak hiervan is dat de bevolkingsgroei voor veel gemeenten erg klein is. Een stijging van de groei van 0,01 naar 0,04 procent betekent dan een stijging van 300 procent. Als we kijken naar de ontwikkeling in het aantal inwoners in 2011 ten opzichte van 2010, dan blijkt dat 88% van de gemeenten een stijging kende van minder dan 1 procent (net als bij de herijking van 2012). Dit is dus geen trendbreuk.

Tabel 1.1 Verandering in de verdeelmaatstaven tov herschatting 2012

Verdeelmaatstaf	Peiljaar herschatting 2013	Gemiddeld verschil t.o.v. herschatting 2012
Eénouderhuishoudens	2009-2011	2%
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	2010	2%
Allochtonen	2009-2011	1%
Laagopgeleiden	2008-2010	4%
Huurwoningen	2010	8%
Relatief regionaal klantenpotentieel	2010	1%
Inwoners stedelijk gebied	2010	3%
Werkzame beroepsbevolking	2008-2010	0%
Banen handel en horeca	2010	3%
Banengroei	2007-2010	162%
Banen in COROP regio	2010	2%
Bevolkingsgroei	2006-2011	115%
Overige gegevens		
Aantal inwoners 15-64 jaar	2011	1%
Aantal huishoudens 15-64 jaar	2011	1%

Bron: berekening SEO Economisch Onderzoek op gegevens van SZW/CBS.

De tabel bevat alleen de gemeenten die zowel bij de herschatting voor 2012 als 2013 betrokken zijn.

Het gemiddelde verschil is berekend als het gemiddelde absolute procentuele verschil, bijvoorbeeld het verschil tussen de éénouderhuishoudens 2009-2011 en éénouderhuishoudens 2008-2010, als percentage van de eenouderhuishouden 2008-2010. We nemen het absolute verschil omdat we geïnteresseerd zijn in de totale afwijking van de gegevens voor 2013 van die van 2012 en niet of deze afwijking positief dan wel negatief is.

Gegevens over arbeidsongeschiktheidsuitkeringen

Er zijn geen wijzigingen geweest in de meetmethode van het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen bij de het CBS. Wel is met ingang van 1 januari 2010 de Wet arbeidsongeschiktheidsvoorziening jonggehandicapten (Wajong) veranderd in de Wet werk en arbeidsondersteuning jonggehandicapten (Wet wajong). De oude Wajong blijft gelden voor jongeren die voor 1 januari 2010 een uitkering hebben aangevraagd. Deze nieuwe wet kan ertoe leiden dat een verschuiving optreedt in het aantal arbeidsongeschiktheidsuitkeringen. Het gemiddelde (absolute) procentuele verschil ten opzichte van de cijfers uit 2009 is echter maar 2 procent (zie ook Tabel 1.1). De verschuiving is dus minimaal.

Gegevens over huurwoningen

De maatstaf huurwoningen is het aantal huurwoningen als percentage van het totaal aantal woningen. Voor de herschatting is gebruikgemaakt van gegevens van het CBS. Deze cijfers zijn gebaseerd op het WoningRegister (WRG), het WOZ-register, het woningbestand van het Kadaster en de jaarbestanden van de Woningstatistiek van het CBS. Het gemiddelde (absolute) procentuele verschil ten opzichte van de gegevens uit 2009 is 8 procent. Omdat de meetmethode niet is gewijzigd, is deze verschuiving geen gevolg van een trendbreuk maar van een daadwerkelijke verschuiving in het percentage huurwoningen.

Gegevens over beroepsbevolking en banen

De overige verdeelmaatstaven zijn gebaseerd op gegevens over de beroepsbevolking of het aantal banen in de (COROP)-regio. Drie van deze maatstaven zijn (deels) gebaseerd op de Enquête Beroepsbevolking (EBB). Het gaat hier om het percentage laagopgeleiden, de werkzame beroepsbevolking (in percentage van de totale beroepsbevolking) en het aantal banen in de COROP-regio (in percentage van de totale beroepsbevolking).

In 2010 is de meetmethode van de EBB gewijzigd. Door deze wijziging zijn de ophooggewichten van gemeenten gewijzigd. Dat dit niet tot grote trendbreuken heeft geleid is te zien aan de gemiddelde (absolute) procentuele afwijking (Tabel 1.1). Voor de verdeelmaatstaf laagopgeleiden geldt dat het verschil 4 procent is, voor de werkzame beroepsbevolking is dit 0 procent en het aantal banen als percentage van de totale beroepsbevolking kent een afwijking van 2 procent.

Gegevens over banen worden gebruikt voor de verdeelmaatstaven banen handel en horeca, banengroei en aantal banen in de COROP-regio. Deze gegevens komen uit de Statistiek werkgelegenheid en lonen (SWL). Opvallend is dat de gemiddelde (absolute) procentuele wijziging van de banengroei ten opzichte van de herschatting voor 2012 groot is, namelijk 162 procent. Dit wordt veroorzaakt doordat van 2006 op 2007 het aantal banen per gemeente (op COROP-niveau) sterk is toegenomen. Van 2007 op 2008 bleef het aantal banen vrijwel stabiel en in het jaar daarna was er zelfs een daling. Voor de herschatting voor 2012 is gebruikgemaakt van de banengroei van 2006 tot en met 2009. Voor de huidige herschatting wordt gekeken naar de banengroei van 2007 tot en met 2010. De relatief grote groei van 2006 op 2007 zit daar dus niet meer in.

Er heeft een kleine wijziging plaatsgevonden in de meetmethode van deze statistiek. Het CBS voegt vanaf 2010 in een beperkt aantal gevallen bedrijven en instellingen op een andere manier samen tot ondernemingsgroepen dan daarvoor het geval was. Door deze verandering kan het voorkomen dat de branche/bedrijfstak van een onderneming wijzigt. Dit betekent dat de ontwikkeling van het aantal banen tussen 2009 en 2010 per bedrijfstak in een aantal regio's beïnvloed is door de samenvoeging van bedrijven en instellingen tot ondernemingsgroepen. Deze wijziging heeft mogelijk invloed op het aantal banen in handel en horeca. Tabel 1.1 laat zien dat het gevolg voor de verdeelmaatstaf banen in handel en horeca minimaal is. De gemiddelde (absolute) procentuele wijziging ten opzichte van de herschatting voor 2012 is 3 procent. Het gaat hier dus om een trendbreuk die wij verwaarloosbaar achten.

Deze aangepaste meetmethode heeft geen gevolgen voor het totaal aantal banen en dus ook niet voor de banengroei omdat het alleen een andere indeling naar bedrijfstak betreft.

Conclusie

De geactualiseerde gegevens bevatten vrijwel geen trendbreuken ten opzichte van de gegevens die voor de herschatting voor 2012 zijn gebruikt. In sommige gevallen is er wel een trendbreuk (bij éénouderhuishoudens en banen handel en horeca), maar is het effect hiervan verwaarloosbaar. Het is dus niet nodig om voor de herschatting voor de verdeling van middelen voor 2013 oplossingen te zoeken voor trendbreuken.

1.3 Gewichten voor de budgettoedeling van 2013

Tabel 1.2 Gewichten voor budgettoedeling 2013

Verdeelmaatstaf	Peiljaar herschating 2013	Herschating 2013	Herschating 2012
Lage inkomens 15-64 jaar (in % van hh van 15-64 jaar met inkomen)	2006-2008	30,799	28,858
Eénouderhuishoudens (in % van hh van 15-44 jaar)	2009-2011	88,162	84,022
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen: WIA, WAO, WAJONG en WAZ (in % van inwoners van 15-64 jaar)	2010	-25,521	-25,609
Totaal allochtonen van 15-64 jaar (in % van inwoners van 15-64 jaar)	2009-2011	3,738	4,110
Laagopgeleiden 15-64 jaar (in % van inwoners van 15-64 jaar)	2008-2010	7,324	7,545
Huurwoningen (in % van het totaal aantal woningen)	2010	5,193	4,292
Relatief regionaal klantenpotentieel (regionaal klantenpotentieel in % van het inwoners van 15-64 jaar)	2010	1,716	1,753
Inwoners stedelijk gebied (aantal inwoners in gebied met meer dan 1.000 omgevingsadressen per vierkante kilometer, in % van het inwoners van 15-64 jaar)	2010	-1,819	-1,919
Werkzame beroepsbevolking (in % van totale beroepsbevolking) op COROP-niveau	2008-2010	-62,053	-52,472
Banen handel en horeca in COROP-regio (in % van totaal aantal banen in COROP)	2010	-21,905	-20,339
Procentuele gemiddelde jaarlijkse banengroei in COROP-regio	2007-2010	<u>-3,234¹</u>	<u>-0,206¹</u>
Aantal banen in COROP-regio (in % van de beroepsbevolking in COROP-regio)	2010	-2,571	-2,000
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei 15-64 jaar	2006-2011	-23,872	-27,062
Vaste voet per huishouden van 15-64 jaar	nvt	5979,985	5044,261
Aantal gemeenten		210 ²	207
Verklaringsgraad		94,7	94,2

Bron: berekening SEO Economisch Onderzoek op gegevens van SZW/CBS.

¹ Onderstreept betekent niet significant. Alle overige verdeelmaatstaven zijn significant op 5%-niveau.

² 211 gemeenten hebben meer dan 25.000 inwoners (omgerekend naar de gemeentelijke indeling van 2012) en vallen daardoor onder het objectieve verdeelmodel. Voor één van deze gemeenten ontbreken de uitgavencijfers.

Tabel 1.2 toont de gewichten van de herschatting 2013. Bijlage A bevat een uitgebreide beschrijving van het gebruikte model op basis waarvan het model reproduceerbaar is. De gewichten zijn zeer vergelijkbaar met die voor 2012. Wat opvalt is de toename van de vaste voet. Dit komt waarschijnlijk doordat de uitgaven per huishouden in 2011 gemiddeld hoger waren dan de uitgaven per huishouden in 2010. Ook het grotere negatieve gewicht bij werkzame

beroepsbevolking speelt hierbij waarschijnlijk een rol. Deze effecten werken tegen elkaar in. Daarnaast zullen ook de variaties tussen gemeenten door de jaren heen een rol spelen bij de veranderde gewichten.

Net als bij de herschatting voor 2012 zijn alle verdeelmaatstaven significant met als uitzondering de banengroei. Deze heeft in beide jaren geen significant effect op de uitgaven.

1.4 Herverdeeleffecten

Het theoretische herverdeeleffect is het verschil tussen het objectieve budget en de werkelijke uitgaven, als percentage van de uitgaven.⁵ Het herverdeeleffect voor en na ex-ante aftopping wordt bekeken. In dat laatste geval mag het herverdeeleffect maximaal -7,5 of +7,5 procent zijn.^{6,7}

Bij het berekenen van de herverdeeleffecten is geen rekening gehouden met het feit dat het budget van middelgrote gemeenten deels objectief en deels historisch wordt bepaald. In de praktijk zijn de herverdeeleffecten voor deze gemeenten dus lager dan de hier gepresenteerde herverdeeleffecten.

Tabel 1.3 Aantal gemeenten naar omvang van het herverdeeleffect voor aftopping

Omvang herverdeeleffect voor ex-ante aftopping	Aantal gemeenten
minder dan -15%	38
van -15% tot -7,5%	27
van -7,5% tot -2,5%	21
van -2,5% tot 2,5%	22
van 2,5% tot 7,5%	31
van 7,5% tot 15%	27
meer dan 15%	44
Totaal	210
Gemiddelde absolute herverdeeleffect	14,7 %

Bron: berekening SEO Economisch Onderzoek op gegevens van SZW/CBS.

Uit de analyse blijkt dat 112 (53 procent) gemeenten een positief herverdeeleffect hebben. Voor iets meer dan de helft van de gemeenten is het objectief budget dus hoger dan de uitgaven in 2011. Tabel 1.3 laat zien dat 38 (18 procent) gemeenten, voor ex-ante aftopping, een herverdeeleffect hebben dat lager is dan -15 procent. Daarnaast geldt dat 44 (21 procent) gemeenten een herverdeeleffect hebben van meer dan 15 procent. Het gemiddelde absolute herverdeeleffect is bijna 15 procent. Dit is vergelijkbaar met de herschatting voor 2012 (zie

⁵ Het theoretische herverdeeleffect van 2013 is dan het verschil tussen het objectieve budget 2013 en de uitgaven 2011 als percentage van de uitgaven in 2011.

⁶ Voor gemeenten met een herverdeeleffect groter dan 10 procent is de grenswaarde 7,5 procent. Voor gemeenten met een herverdeeleffect tussen 5 procent en 10 procent is de grenswaarde gelijk aan 5 procent plus de helft van het verschil tussen het herverdeeleffect en 5 procent. Voor gemeenten met een herverdeeleffect kleiner dan 5 procent is de grenswaarde 5 procent.

⁷ Eventuele overschotten of tekorten op het macrobudget na aftopping zijn hierbij, net als bij de herschatting voor 2012, niet gecorrigeerd.

Blankers et al., 2011). Het gemiddelde absolute herverdeeeffect geeft overigens alleen inzicht in de spreiding van de herverdeeeffecten, niet in de richting.

Na aftopping is het gemiddelde absolute herverdeeeffect 6,1 procent, zie Tabel 1.4. Ook dit komt overeen met de herschatting voor 2012. De tabel laat verder zien dat 52 gemeenten met een negatief herverdeeeffect en 65 gemeenten met een positief herverdeeeffect maximaal afgetopt worden. Dit betekent dat in totaal 56 procent van de gemeenten maximaal afgetopt wordt.

Tabel 1.4 Aantal gemeenten naar omvang van het herverdeeeffect na aftopping

Omvang herverdeeeffect na ex-ante aftopping	Aantal gemeenten
Precies -7,5%	52
van -7,5% tot -2,5%	34
van -2,5% tot 2,5%	22
van 2,5% tot 7,5%	37
Precies 7,5%	65
Totaal	210

Gemiddelde absolute herverdeeeffect 6,1 %

Bron: berekening SEO Economisch Onderzoek op gegevens van SZW/CBS.

Herverdeeeffect naar grootteklasse

De spreiding in het herverdeeeffect, zowel voor als na ex-ante aftopping, neemt over het algemeen af met gemeentegrootte (Tabel 1.5). Bij gemeenten tot 30.000 inwoners is het gemiddelde absolute herverdeeeffect ruim 20 procent. Deze gemeenten kennen relatief grote positieve en negatieve uitschieters. In deze groep vindt dan ook de meeste maximale aftopping plaats (zie Bijlage A). Bij de vier grote gemeenten bedraagt het gemiddelde absolute herverdeeeffect voor aftopping bijna 5 procent. Er zijn twee verklaringen voor de afname in spreiding naar gemeentegrootte. Allereerst hebben de kleine gemeenten lagere uitgaven. Eenzelfde afwijking tussen het budget en de uitgaven is procentueel hoger voor gemeenten met lagere uitgaven. Ook de wijze van schatting van het model kan een rol spelen. Bij de schatting wordt gewogen met aantal huishoudens, dit betekent dat grotere gemeenten een sterkere invloed hebben op de uiteindelijke gewichten.

Tabel 1.5 Omvang herverdeeeffecten naar gemeentegrootte

Aantal inwoners	N	Voor ex-ante aftopping		Na ex-ante aftopping	
		Absoluut gemiddelde herverdeeeffect	Gemiddelde herverdeeeffect	Absoluut gemiddelde herverdeeeffect	Gemiddelde herverdeeeffect
25.000 tot 30.000	51	20,8 %	3,1 %	6,7 %	0,2 %
30.000 tot 40.000	49	15,7 %	0,4 %	6,5 %	0,1 %
40.000 tot 60.000	51	12,8 %	0,5 %	6,2 %	-0,1 %
60.000 tot 100.000	34	11,5 %	4,6 %	5,4 %	1,5 %
100.000 tot 150.000	12	8,9 %	4,8 %	5,0 %	1,7 %
150.000 tot 250.000	9	9,1 %	4,3 %	4,5 %	1,7 %
Meer dan 250.000	4	4,9 %	-0,8 %	4,4 %	-0,4 %
Totaal	210	14,7 %	2,1 %	6,1 %	0,5 %

Bron: berekening SEO Economisch Onderzoek op gegevens van SZW/CBS.

Na ex-ante aftopping is een groot deel van deze spreiding weggewerkt. Voor de gemeenten met minder dan 30.000 inwoners daalt het absolute gemiddelde herverdeeffect dan naar bijna 7 procent. Het blijft echter gelden dat naarmate de gemeente groter wordt, de gemiddelde spreiding in de herverdeeffecten afneemt.

Tabel 1.5 laat ook het gemiddelde herverdeeffect zien. Dit geeft inzicht in de gemiddelde richting van het herverdeeffect (maar niet in de spreiding). Gemeenten met minder dan 250.000 inwoners hebben voor aftopping gemiddeld een positief herverdeeffect. De vier grote gemeenten hebben gemiddeld genomen een negatief herverdeeffect. De aftopping reduceert het gemiddelde herverdeeffect van 2,1 naar 0,5 procent. Over het algemeen verandert de aftopping niet de richting van het gemiddelde herverdeeffect (met uitzondering van gemeenten met 40.000 tot 60.000 inwoners).

Bijlage A bevat een nadere uitsplitsing van de omvang van het herverdeeffect naar grootteklasse.

Herdeeffect naar herdeeffect voor 2012

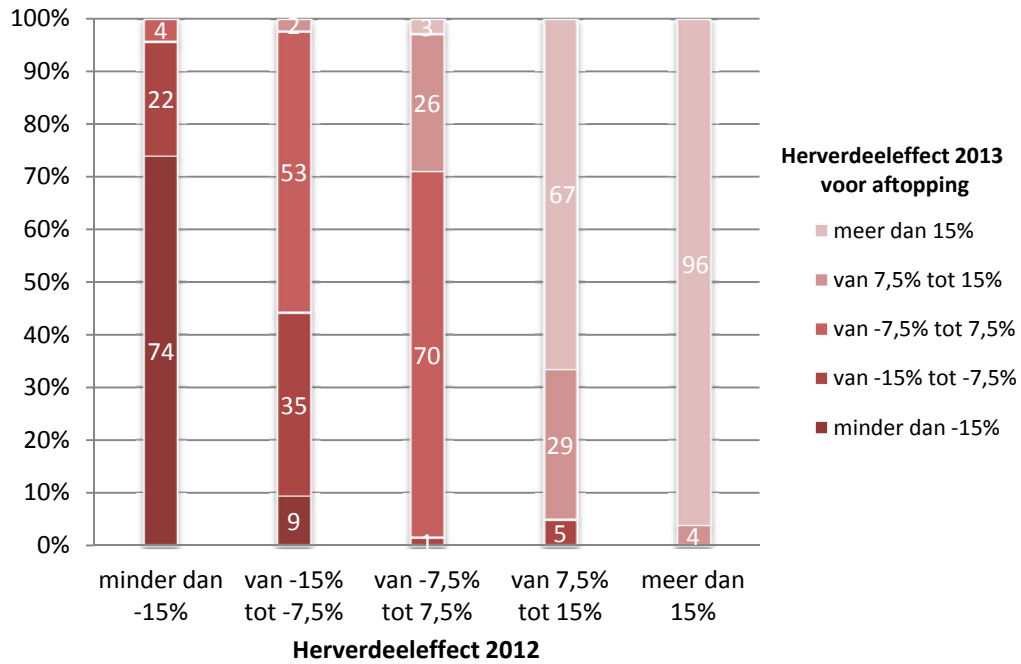
Figuur 1.1 toont het herverdeeffect voor aftopping voor 2013 naar de omvang van het herverdeeffect voor 2012. Het herverdeeffect voor 2012 is het verschil tussen het objectieve budget voor 2012 en de uitgaven in 2011, uitgedrukt als een percentage van de uitgaven. De figuur laat zien dat er een zeer sterke samenhang is tussen het herverdeeffect voor 2012 en dat voor 2013. Als gemeenten voor 2012 een groot herverdeeffect hadden (zowel positief als negatief) dan is de kans groot dat zij dat voor 2013 weer hebben. Zo heeft 96 procent van de gemeenten, met een herverdeeffect van meer dan 15 procent voor 2012, voor 2013 weer een herverdeeffect van meer dan 15 procent. Voor de gemeenten met een negatief herverdeeffect lager dan -15 procent voor 2012 is het wel zo dat 22 procent van hen nu een herverdeeffect heeft van -15 tot -7,5 procent en 4 procent heeft nu een herverdeeffect tussen de -7,5 en 7,5 procent. Hier is het herverdeeffect dus wel afgenomen.

Tot slot valt op dat gemeenten er over het algemeen niet heel sterk op achteruitgaan. Van de gemeenten met een herverdeeffect van -15 tot -7,5 procent voor 2012, verslechtert bij slechts 9 procent de situatie voor 2013 naar een herverdeeffect van lager dan -15 procent.

Figuur 1.2 laat zien dat alle gemeenten die voor 2012 een herverdeeffect hadden van meer dan 15 procent voor 2013 maximaal worden afgetopt. Bij de gemeenten met een herverdeeffect tussen de 7,5 en 15 procent voor 2012 wordt voor 2013 90 procent maximaal afgetopt. Het valt op dat 5 procent (dat is één gemeente) voor 2012 een positief herverdeeffect had van 7,5 tot 15 procent en voor 2013 maximaal wordt afgetopt op -7,5 procent. Aan de andere kant is te zien dat 89 procent van de gemeenten met een herverdeeffect lager dan -15 procent voor 2012 nu wordt afgetopt op -7,5 procent. In de groep met een herverdeeffect van -15 tot -7,5 procent voor 2012 wordt ruim 20 procent maximaal afgetopt.

Bijlage A bevat een tabel met de gemiddelde herverdeeffecten voor 2013 uitgesplitst naar de omvang van het herverdeeffect voor 2012.

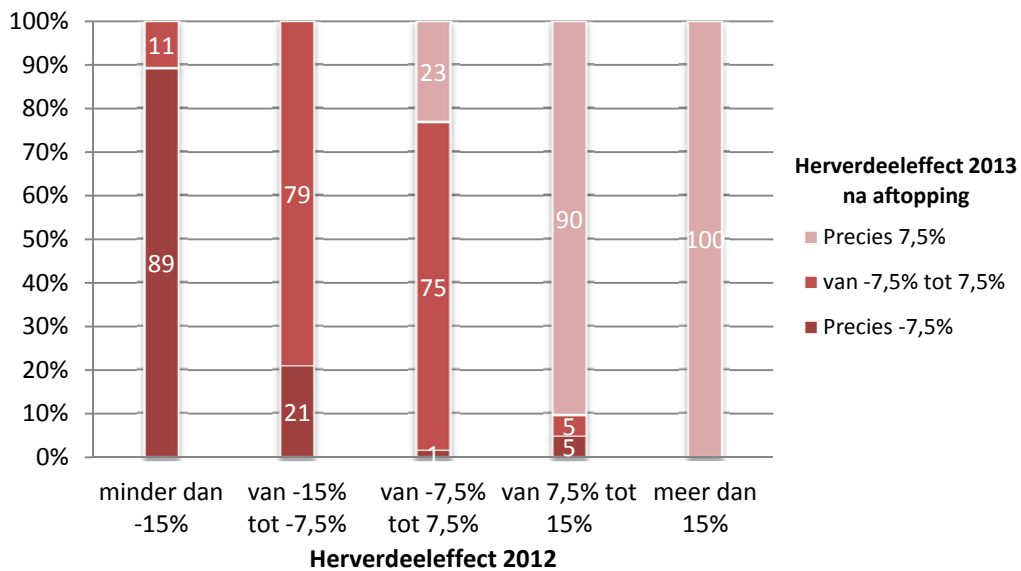
Figuur 1.1 Samenhang tussen herverdeeleffect in 2012 en 2013 (voor aftopping)

Bron: Berekening SEO Economisch Onderzoek

In de figuur zijn de herverdeeleffecten voor ex-ante aftopping in 2013 weergegeven uitgesplitst naar het herverdeeleffect in 2012.

Figuur 1.2 Samenhang tussen herverdeeleffect in 2012 en 2013 (na aftopping)

Bron: Berekening SEO Economisch Onderzoek

In de figuur zijn de herverdeeleffecten na ex-ante aftopping in 2013 weergegeven uitgesplitst naar het herverdeeleffect in 2012.

Herverdeeeffect naar uitgaven per huishouden in 2011

Tabel 1.6 laat zien dat de gemeenten die meer dan € 1.000 per huishouden uitgeven, voor en na aftopping, gemiddeld een negatief herverdeeeffect hebben. Dit was ook bij de vorige herschatting het geval (Blankers et al., 2011). De overige gemeenten hebben gemiddeld genomen een positief herverdeeeffect. Bij de gemeenten die minder dan € 250 per huishouden besteden is het gemiddelde herverdeeeffect voor aftopping zeer hoog met ruim 25 procent. Hierbij moet wel bedacht worden dat het om slechts zes gemeenten gaat en het percentage dus sterk afhankelijk is van een klein aantal gemeenten. Na aftopping daalt dit naar 5,1 procent.

Tabel 1.6 Negatief gemiddeld herverdeeeffect bij gemeenten die meer dan € 1.000 per huishouden besteden, zowel voor als na ex-ante aftopping

Uitgaven per huishouden	N	Voor ex-ante aftopping		Na ex-ante aftopping	
		Absoluut gemiddelde herverdeeeffect	Gemiddelde herverdeeeffect	Absoluut gemiddelde herverdeeeffect	Gemiddelde herverdeeeffect
Minder dan € 250	6	28,2 %	25,4 %	7,4 %	5,1 %
€ 250 tot € 400	45	22,7 %	2,5 %	6,7 %	0,6 %
€ 400 tot € 600	55	15,7 %	2,2 %	6,4 %	0,5 %
€ 600 tot € 800	49	11,2 %	2,8 %	6,1 %	0,7 %
€ 800 tot € 1.000	22	8,9 %	4,6 %	5,2 %	2,5 %
Meer dan € 1.000	33	8,5 %	-5,2 %	5,0 %	-2,2 %
Totaal	210	14,7 %	2,1 %	6,1 %	0,5 %

Bron: berekening SEO Economisch Onderzoek op gegevens van SZW/CBS.

Het valt op dat de spreiding bij gemeenten die minder per huishouden uitgeven groter is (het absolute herverdeeeffect). In deze groepen zijn dus gemiddeld meer grote herverdeeeffecten, zowel positief als negatief. Hier worden dan ook in verhouding meer gemeenten maximaal afgetopt (zie bijlage A).

Conclusies

De herverdeeeffecten zijn ongeveer gelijk aan die van de vorige herschatting. Vooral bij kleine gemeenten zijn relatief grote herverdeeeffecten te zien, zowel positieve als negatieve. Zij worden ook vaker maximaal afgetopt. Gemiddeld genomen is het herverdeeeffect voor hen positief. De vier grote gemeenten hebben gemiddeld juist een negatief herverdeeeffect. Hiernaast is een sterke samenhang te zien tussen het herverdeeeffect in 2012 en het herverdeeeffect in 2013. Gemeenten die in 2012 een groot positief herverdeeeffect hadden hebben dat in 2013 vaak weer en andersom. Tot slot blijkt dat de spreiding in de herverdeeeffecten groter is als gemeenten minder per huishouden uitgeven. Deze gemeenten worden daarom vaker maximaal afgetopt. Gemeenten die meer dan € 1.000 per huishouden uitgeven hebben gemiddeld een negatief herverdeeeffect.

1.5 Conclusies

Analyse van de (meetmethoden van de) maatstaven in het verdeelmodel laat zien dat er bij het merendeel van de maatstaven geen trendbreuken zijn ten opzichte van de herschatting voor 2012.

In een aantal gevallen zijn er wel trendbreuken, maar zijn deze verwaarloosbaar. Dezelfde, geactualiseerde, maatstaven kunnen dus gebruikt worden voor de herschatting voor 2013.

Net als bij de herschatting voor 2012 hebben alle maatstaven, behalve de banengroei, een significant effect op de uitgaven. De gewichten voor de maatstaven zijn vergelijkbaar met de gewichten van vorige jaar. De grootste verandering is te zien bij de vaste voet en de maatstaf werkzame beroepsbevolking.

Ook de herverdeeleffecten zijn vergelijkbaar met die van de vorige herschatting. Over het algemeen blijkt dat hoe kleiner de gemeente, hoe groter het (positieve of negatieve) herverdeeleffect. Ook geldt dat bij een groot negatief (positief) herverdeeleffect in het verleden de kans groot is dat in het volgende jaar het herverdeeleffect weer negatief (positief) is. Als een gemeente meer dan € 1.000 per huishouden uitgeeft is het herverdeeleffect gemiddeld negatief. Gemeenten die minder uitgeven hebben gemiddeld een positief herverdeeleffect.

Deelrapportage II

2 Verdeling middelen nieuwe doelgroep

Inmiddels is bekend geworden dat de Wet werken naar vermogen geen doorgang zal vinden. Dit betekent dat dit deel van dit onderzoek is ingehaald door de realiteit en nu achterhaald is.

De verdeelvoorstellen geven op basis van de feitelijke verdeling van de nieuwe doelgroep over Nederlandse gemeenten een raming voor de toekomst. Deze ramingen blijken af te wijken van de huidige verdeling van de budgetten voor de WWB-uitkering. Het verdeelvoorstel met het accent op stabiliteit heeft de voorkeur boven het verdeelvoorstel met het accent op actualiteit, omdat toevalsfactoren bij eerstgenoemd voorstel een kleinere rol spelen.

2.1 Inleiding

Een klein deel van de doelgroep is onder de WWNV ‘nieuw’ ten opzichte van de WWB. Dit zijn de mensen die voorheen een beroep konden doen op de Wajong of de Wsw. De Wajong is na invoering van de WWNV alleen nog toegankelijk voor jonggehandicapten⁸ die volledig en duurzaam arbeidsongeschikt zijn. Jonggehandicapten met arbeidsvermogen vallen dus onder de WWNV. Voor de Wsw geldt dat deze na invoering van de WWNV alleen toegankelijk is voor mensen met een indicatie beschut werken. Er is een groep mensen die in de huidige situatie in de Wsw zou kunnen stromen, maar voor wie dat na invoering van de WWNV vanwege de aangescherpte indicatiestelling niet meer mogelijk is.

Er is besloten om bij invoering van de WWNV het uitkeringsdeel bestemd voor deze nieuwe doelgroep in de WWNV in 2013 te verdelen op basis van een historische verdeling van deze doelgroep over de Nederlandse gemeenten. Het macrobudget voor deze nieuwe doelgroep is in 2013 geraamd op € 36 miljoen.⁹ Het gaat hier dus om een relatief kleine groep. Ter vergelijking: in 2012 is het macrobudget voor de gebundelde uitkering voor de WWB bijna € 4,5 miljard. Deze deelrapportage werkt een tweetal verdeelvoorstellen voor de historische verdeling voor deze doelgroep uit. De verdeelvoorstellen houden rekening met plausibiliteit, stabiliteit en actualiteit van de gebruikte gegevens.

Om inzicht te krijgen in de verdeling van de nieuwe doelgroep over Nederlandse gemeenten, is een databestand opgesteld dat per gemeente inzicht geeft in wie nu een beroep doet op de Wajong of de Wsw en dat in de toekomst niet meer kan doen. Op basis van aannames is bepaald welk deel van deze groep voldoet aan de huishoudinkomens- of huishoudmiddelenstoets in de WWB. De groep die voldoet aan de toets heeft recht op een uitkering in het kader van de WWNV.

⁸ Iemand is jonggehandicapt als hij of zij vanaf jonge leeftijd een ziekte of handicap heeft.

⁹ Zie Memorie van toelichting Wet werken naar vermogen tabel 8.2 op blz. 66 en 8.5 blz. 68.

2.2 Beschrijving gebruikte data

Voor het onderzoek is gebruikgemaakt van instroomgegevens. Instroomgegevens in de afgelopen jaren zijn namelijk een betere voorspeller voor nieuwe instroom in de toekomst dan informatie op basis van het zittend bestand. Instroomgegevens reageren immers veel sneller op ontwikkelingen.

Voor de Wsw geldt daarbij dat tot 1998 de regionale werkloosheid meespeelde in de indicatiestelling. Gemeenten met een hoge werkloosheid hadden te maken met veel instroom (zie commissie Westerlaken, 2011). Deze verschillen komen voor de Wsw vooral tot uiting in verschillen in de omvang en kenmerken van het zittend bestand tussen gemeenten. De indicatiestelling is vanaf 2005 overgenomen door UWV, deze mag verondersteld worden objectief te zijn. Bij een raming voor de toekomst is het voor de Wsw dus essentieel om uit te gaan van instroomgegevens in de afgelopen jaren.

Vanaf invoering van de Wwv is de Wsw enkel nog toegankelijk voor personen die alleen beschut kunnen werken. Om instroom in de Wsw in de toekomst te voorspellen, lijkt het op het eerste gezicht het meest logisch om naar de instroom in de afgelopen jaren te kijken en deze vervolgens te extrapoleren naar de toekomst. Op basis van de kenmerken (bijvoorbeeld de handicap) van de instroom, bepaalt men dan wie niet beschut zou gaan werken en dus niet meer in kan stromen.

De instroom in de Wsw op beschut werk zal in de toekomst echter afhangen van het gebundelde re-integratiebudget dat gemeenten hiervoor krijgen en willen inzetten. De kans is groot dat zij het aantal beschutte plaatsen realiseren dat aansluit bij de minimum instroom van eenderde van de instroom. Op basis hiervan is het dus logisch om voor het inschatten van het aantal mensen dat niet meer in de Wsw kan stromen niet naar de instroom in de afgelopen jaren te kijken, maar naar tweederde van de uitstroom.

Ook bij de Wajong bestaan grote regionale verschillen in het beroep dat gedaan wordt op de regeling (zie UWV 2011a). Deze regionale verschillen bestaan al geruime tijd en hangen samen met verschillen in demografische kenmerken, sociaaleconomische ontwikkelingen, gezondheidsverschillen enzovoorts.

Als het aantal Wajongers en Wsw'ers bij elkaar opgeteld wordt om een inschatting te maken van de nieuwe doelgroep wordt er een fout gemaakt. Er zijn namelijk Wsw'ers die een Wajong-uitkering hebben. Deze personen zouden dan onterecht twee keer geteld worden. Hier kan voor gecorrigeerd worden, omdat van Wsw'ers bekend is wat hun herkomstsituatie is. Zodoende worden personen die vanuit de Wajong zijn ingestroomd in de Wsw niet gerekend tot de nieuwe doelgroep.

Het gebruikte analysebestand bevat per gemeente gegevens over:

- De instroom in de Wajong in de jaren 2007 tot en met 2010. Deze gegevens komen uit de Atlas Sociale Verzekeringen van het UWV;

- De voorspelde uitstroom uit de Wsw voor het jaar 2011. Deze uitstroom is in het kader van onderzoek naar de bouwstenen voor de verdeelmodellen van het participatiebudget berekend (zie Tempelman e.a., 2011)¹⁰.

Daarnaast zijn op landelijk niveau de volgende gegevens bekend:

- Het aandeel Wsw'ers dat recht heeft op een uitkering in de WWNV bij opheffing van de Wsw (CPB, 2010, blz. 10);
- Het aandeel Wajongers met arbeidspotentieel (UWV, 2011b);
- Een indicatie van het aandeel Wajongers dat voldoet aan de huishoudinkomens- en -middelentoets (UWV, 2011b).

2.3 De verdeelvoorstellen

Het onderzoek bekijkt twee verdeelvoorstellen. De verdeelvoorstellen geven op basis van de feitelijke verdeling van de nieuwe doelgroep over Nederlandse gemeenten een raming voor de toekomst.

Bij de verdeelvoorstellen ligt het accent op plausibiliteit, wat inhoudt dat de feitelijke verdeling van de nieuwe doelgroepen over Nederlandse gemeenten zo goed mogelijk wordt benaderd. Vandaar dat de verdeling van de doelgroep wordt geraamd op basis van historische gegevens. Beide verdeelvoorstellen gaan bij de bepaling van de Wsw-instroom uit van de voorspelde afbouw van het zittende Wsw-bestand. Aangenomen wordt dat tweederde van de voorspelde uitstroom niet meer wordt vervangen door nieuwe instroom in de Wsw.

De variatie tussen de verdeelvoorstellen zit in de wijze waarop de verdeling van de Wajonginstroom wordt geraamd. Bij het ene verdeelvoorstel ligt het accent op stabiliteit, bij het andere voorstel op actualiteit. Tabel 2.1 geeft schematisch weer welke informatie wordt gebruikt in het onderzoek voor de verschillende verdeelvoorstellen. De landelijke percentages zijn in een gevoeligheidsanalyse gevarieerd om zo een indruk te krijgen van de gevoeligheid van de uitkomsten.

Tabel 2.1 Informatie die nodig is voor beide verdeelvoorstellen

Raming verdeling	Verdeelvoorstel met accent stabiliteit	Verdeelvoorstel met accent actualiteit
Wajong	Gemiddelde instroom 2007-2010	Instroom 2010
Wajongers met arbeidspotentieel	Landelijk percentage	Landelijk percentage
Wajongers die voldoen aan huishoudinkomens- en middelentoets	Landelijk percentage	Landelijk percentage
Wsw	2/3 van de uitstroom	2/3 van de uitstroom
Wsw'ers die over zouden gaan naar de WWNV	Landelijk percentage	Landelijk percentage

Bron: SEO Economisch Onderzoek

¹⁰ Om de uitstroom te voorspellen is op basis van gegevens over de jaren 2005 tot en met 2010 per leeftijd/geslacht een uitstroomkans uit de Wsw berekend. Vervolgens is gekeken naar de samenstelling van de Wsw-populatie op 31/12/2010. Op basis van leeftijd en geslacht is aan iedere persoon een uitstroomkans gehangen. Deze zijn vervolgens omgerekend naar gemiddelde uitstroomkansen per gemeente.

Het UWV gaat ervan uit dat 15.000 personen in 2013 zullen instromen in de Wajong (UWV, 2011b). In het verdelvoorstel met het accent op stabiliteit bepaalt het gemiddelde instroompercentage in de Wajong over 2007 tot en met 2010 per gemeente hoe deze personen zijn verdeeld over de gemeenten. In het verdelvoorstel met het accent op actualiteit bepaalt het gemeentelijke instroompercentage in de Wajong in 2010 hoe de personen verdeeld zijn over de gemeenten. Vanaf 2010 is nieuwe wetgeving van kracht die strengere eisen stelt aan het recht op een Wajong-uitkering. Het cijfer in het voorstel met het accent op actualiteit is gebaseerd op gegevens na invoering van de nieuwe wet en is dus actueler dan het meerjaarsgemiddelde in het voorstel met het accent op stabiliteit. Vooral voor de kleine gemeenten leidt het gebruik van gegevens over één jaar tot minder stabiele schattingen omdat het toeval een grotere rol gaat spelen.

2.4 Aannames

Het onderzoek gaat ervan uit dat 85 procent van de personen die eerder zouden instromen in de Wajong arbeidspotentieel heeft. Dit percentage is gebaseerd op UWV (2011b). Vanaf 2013 heeft de groep met arbeidspotentieel geen toegang meer tot de Wajong, wel heeft ze mogelijk recht op een uitkering in de WWNV. Verder wordt verondersteld dat tweederde deel van de jonggehandicapten die niet meer in de Wajong kunnen stromen niet voldoen aan de huishoudtoets en dus geen recht hebben op een uitkering in de WWNV.¹¹ Uit UWV (2011b) blijkt namelijk dat tweederde van de Wajongers bij hun ouders woont.

De Wsw is vanaf 2013 alleen nog toegankelijk voor personen die een indicatie hebben voor beschermt werken. Zoals eerder aangegeven is de kans groot dat gemeenten het aantal beschutte plaatsen gaan realiseren dat aansluit bij de minimum instroom van eenderde van de uitstroom. Het onderzoek gaat er dan ook vanuit dat tweederde van de personen die eerder instroomden in de Wsw vanaf 2013 niet meer in de Wsw terecht kunnen. Het onderzoek neemt aan dat 75 procent van de groep die geen Wsw-plek meer krijgt wel recht heeft op een uitkering in de WWNV. Dit is gebaseerd op het uitgangspunt van het CPB bij doorrekeningen in het rapport Brede Heroverwegingen nr. 9 “Op afstand van de arbeidsmarkt” (CPB, 2010, blz. 10). Het CPB gaat uit van opheffing van de Wsw. Ze zijn in hun berekeningen ervan uitgegaan dat dan circa driekwart van het huidige bestand rechthebbend is voor een WWB-uitkering. Van de rest neemt het CPB aan dat de helft in de Wajong en Wia belandt en de andere helft geen uitkering ontvangt. Er is verondersteld dat deze percentages gelijk zijn voor de situatie waarin de Wsw alleen nog toegankelijk is voor beschutte arbeid. Het onderzoek gaat ervan uit dat iedere Wsw’er die in de WWNV terechtkomt, voldoet aan de huishoudtoets en daarmee recht heeft op een uitkering.

2.5 Resultaten

De nieuwe doelgroep in de WWNV blijkt onder bovengenoemde aannames bij beide verdelvoorstellen ongeveer op eenzelfde manier over de regio’s verdeeld te zijn. Bijna 40 procent van de nieuwe doelgroep in de WWNV woont in West-Nederland. In Noord-Nederland woont 13 procent van de nieuwe doelgroep (Tabel 2.2).

¹¹ De Tweede Kamer heeft besloten om de huishoudinkomenstoets terug te draaien.

De verdeling van de nieuwe doelgroep op basis van de verdeelvoorstellen wijkt af van hoe de budgetten voor de WWB-uitkering in 2012 verdeeld zijn over Nederland (=budgetaandeel 2012). Vergeleken met de verdeling van het huidige uitkeringsbudget woont een groter deel van de nieuwe doelgroep in Oost- en Zuid-Nederland.

Tabel 2.2 Verdeling nieuwe doelgroep en gebundelde uitkering 2012 naar regio

Regio	Verdeelvoorstel met accent op stabiliteit	Verdeelvoorstel met accent op actualiteit	Budgetaandeel gebundelde uitkering 2012
Noord	13,6%	13,4%	11,5%
Oost	25,7%	25,7%	17,4%
West	37,1%	37,1%	52,6%
Zuid	23,6%	23,9%	18,5%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

Tabel 2.3 laat zien dat de verdeling van de nieuwe doelgroep op geaggregeerd niveau naar inwoneraantal eveneens nauwelijks verschilt voor beide verdeelvoorstellen. Zo'n 16 procent van de nieuwe doelgroep woont in gemeenten met minder dan 25.000 inwoners. Daarmee wijkt de verdeling van de nieuwe doelgroep af van de huidige verdeling van het macrobudget. In 2012 gaat 8 procent van het macrobudget naar gemeenten met minder dan 25.000 inwoners. Daar staat tegenover dat relatief gezien minder personen uit de nieuwe doelgroep in de G4 wonen wanneer deze afgezet wordt tegen de huidige verdeling van de uitkeringen. Van de nieuwe doelgroep woont 11 procent in gemeenten die meer dan 250.000 inwoners hebben. Deze gemeenten ontvangen echter 30 procent van het huidige uitkeringsbudget.

Tabel 2.3 Verdeling nieuwe doelgroep en gebundelde uitkering 2012 geaggregeerd naar inwoneraantal

Inwoneraantal	Verdeelvoorstel met accent op stabiliteit	Verdeelvoorstel met accent op actualiteit	budgetaandeel gebundelde uitkering 2012
< 25.000	15,7%	15,5%	8,3%
25.000 – 30.000	7,6%	7,7%	4,2%
30.000 – 40.000	10,7%	10,8%	6,4%
40.000 – 60.000	14,2%	14,3%	10,0%
60.000 – 100.000	17,5%	17,7%	16,9%
100.000 – 150.000	11,2%	11,2%	10,5%
150.000 – 250.000	11,8%	11,4%	13,9%
> 250.000	11,4%	11,5%	29,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

Beide verdeelvoorstellen verschillen wel van elkaar op individueel gemeenteniveau. Hiervoor is gekeken naar verschillen tussen beide verdeelvoorstellen per gemeente. Het procentuele verschil is per gemeente het verschil tussen aandeel volgens het actuele voorstel en het stabiele voorstel uitgedrukt als percentage van het aandeel volgens het stabiele voorstel. Voor de helft van de gemeenten is de instroom in de Wajong in 2010 hoger dan de gemiddelde instroom in de Wajong over 2007 tot 2010. De gemiddelde absolute afwijking is 10,7 procent.

Tabel 2.4 Verschil tussen verdeelvoorstellen op individueel gemeenteniveau

Aantal gemeenten met positief verschil actueel ten opzichte van stabiel	209
Aantal gemeenten met negatief verschil actueel ten opzichte van stabiel	206
Totaal aantal gemeenten	415
Gemiddelde absolute afwijking	10,7%

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

De procentuele verschillen op gemeenteniveau, uitgesplitst naar inwoneraantal staan in Tabel 2.5. Bij gemeenten met minder dan 60.000 inwoners zijn de grootste verschillen zichtbaar tussen de twee voorstellen. Oorzaak hiervan is dat bij kleine gemeenten de nieuwe doelgroep klein is. Kleine veranderingen leiden dan snel tot hoge procentuele veranderingen.¹² Toeval heeft hierdoor bij kleine gemeenten ook een grotere invloed. Bij gemeenten met meer dan 60.000 inwoners ligt de afwijking tussen -25 procent en +25 procent. Bij deze gemeenten is er een duidelijk verschil tussen de relatieve instroom in de Wajong in 2010 en de gemiddelde relatieve Wajong-instroom tussen 2007 en 2010.

Tabel 2.5 Afwijking tussen verdeelvoorstellen op individueel gemeenteniveau naar inwoneraantal

Verandering in aandeel nieuwe doelgroep	Totaal	Inwoneraantal gemeenten		
		<25.000	25.000 – 60.000	> 60.000
Meer dan 50% minder	2	2	0	0
Tussen 25% en 50% minder	11	11	0	0
Tussen 10% en 25% minder	80	57	20	3
Tussen 5% en 10% minder	46	17	19	10
Tussen 5% minder en 5% meer	138	44	59	35
Tussen 5% en 10% meer	57	25	26	6
Tussen 10% en 25% meer	67	37	25	5
Tussen 25% en 50% meer	11	8	3	0
Tussen 50% en 100% meer	2	2	0	0
Meer dan 100% meer	1	1	0	0
Totaal	415	204	152	59

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

Conclusie

Op gemeenteniveau leidt de verdeling van de nieuwe doelgroep wel tot verschillen tussen beide verdeelvoorstellen, vooral bij de kleinste gemeenten. Geaggregeerd naar inwoneraantal en regio blijkt echter dat de verdelingen op basis van de twee voorstellen nauwelijks van elkaar verschillen. Daarnaast is duidelijk dat de nieuwe doelgroep anders over Nederland is verdeeld dan de verdeling voor de WWB-middelen.

¹² Ter illustratie: Stel dat in een kleine gemeente de instroom in de Wajong in 2010 lager is dan andere jaren. Bij verdeling volgens het actualiteitsvoorstel heeft deze gemeente dan een lager aandeel in de nieuwe doelgroep (zeg 0,02 procent) dan bij de verdeling volgens het stabiliteitsvoorstel (zeg 0,03 procent). Deze kleine afwijking leidt al tot een verschil van -33 procent met het stabiliteitsvoorstel.

2.6 Gevoeligheidsanalyse

Om te zien hoe gevoelig de uitkomsten zijn voor de gehanteerde aannames, worden in deze paragraaf de landelijke percentages gevarieerd.

Variatie in deel Wsw'ers met recht op uitkering in WWNV

Tabel 2.6 toont de verdeling van de nieuwe doelgroep wanneer een kleiner deel van de Wsw'ers, namelijk 50 procent, in de bijstand terecht zou komen.¹³ Ook toont Tabel 2.6 de verdeling van de nieuwe doelgroep wanneer een groter deel van de Wsw'ers, namelijk 100 procent, recht heeft op een uitkering in de WWNV. De verandering in dit percentage leidt nauwelijks tot veranderingen in de verdeling van de nieuwe doelgroep geaggregeerd naar regioniveau.

Tabel 2.6 Verdeling nieuwe doelgroep naar regio bij variatie in deel Wsw met recht op uitkering in WWNV

	Verdeel- voorstel stabiliteit	Verdeel- voorstel actualiteit	Verdeel- voorstel stabiliteit	Verdeel- voorstel actualiteit	Verdeel- voorstel stabiliteit	Verdeel- voorstel actualiteit
Deel Wsw met recht op uitkering in WWNV	75%		50%		100%	
Regio:						
Noord	13,6%	13,4%	13,4%	13,1%	13,7%	13,5%
Oost	25,7%	25,7%	26,1%	26,0%	25,4%	25,4%
West	37,1%	37,1%	37,9%	37,8%	36,6%	36,5%
Zuid	23,6%	23,9%	22,7%	23,0%	24,3%	24,5%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

Ook geaggregeerd naar inwoneraantal zijn er vrijwel geen veranderingen in de verdeling van de nieuwe doelgroep (zie Tabel B.1 in bijlage B).

Variatie in deel Wsw'ers met recht op uitkering in WWNV naar Wajong- en Wsw-concentratie

Gemeenten die een hoge Wajong- en Wsw-concentratie hebben, hebben relatief gezien weinig personen in de bijstand vergeleken met gemeenten met een lage Wajong- en Wsw-concentratie. Bij gemeenten met veel Wajongers en Wsw'ers werken namelijk in verhouding veel Wajongers op een Wsw-plek (UWV, 2011a). Hierdoor zal bij gemeenten met een hoge Wajong- en Wsw-concentratie een kleiner deel van de Wsw'ers uit de bijstand komen dan bij gemeenten met een lage Wajong- en Wsw-concentratie. In het onderzoek zijn gemeenten ingedeeld naar hoge, gemiddelde of lage Wajong- en Wsw-concentratie. Daarbij zijn bepaalde aannames gemaakt.¹⁴ Hieruit volgt dat van de 415 gemeenten 61 gemeenten een lage Wajong- en Wsw-concentratie hebben, 56 gemeenten een hoge Wajong- en Wsw-concentratie en de rest een gemiddelde concentratie.

¹³ Er wordt verondersteld dat alle Wsw'ers voldoen aan de huishoudtoets en daarmee recht hebben op een uitkering binnen de WWNV.

¹⁴ Een gemeente hoort tot gemeenten met een hoge [lage] Wajong- en Wsw-concentratie wanneer deze: 1. bij het percentage Wajongers per inwonertal eind 2010 tot de 25 procent gemeenten met het hoogste [laagste] percentage behoort, en 2. bij het percentage Wsw'ers per inwonertal eind 2010 tot de 25 procent gemeenten behoort met het hoogste [laagste] percentage.

Bij gemeenten met een gemiddelde concentratie is aangenomen dat 75 procent van de Wsw'ers recht heeft op een uitkering in de WWNV, 12,5 procent van hen terechtkomt in de Wajong/WIA en 12,5 procent geen recht heeft op een uitkering (CPB, 2010 blz. 10). Gemeenten met een lage Wajong- en Wsw-concentratie hebben relatief veel mensen in de bijstand. Voor deze gemeenten is verondersteld dat geen Wsw'ers in de Wajong/WIA terechtkomen en dat 12,5% van de Wsw'ers geen recht heeft op bijstand. Automatisch volgt hieruit dat het deel van de Wsw'ers dat terechtkomt in de bijstand bij gemeenten met een hoge Wajong en Wsw concentratie gelijk moet zijn aan 61 procent. Alleen dan is het gewogen gemiddelde van alle gemeenten voor het deel van de Wsw'ers dat recht heeft op bijstand gelijk aan 75 procent.

Beide verdeelsleutels wijken geaggregeerd op regioniveau onder deze variatie vrijwel niet van elkaar af (zie Tabel 2.7). Ook leidt de variatie nauwelijks tot veranderingen in de eerdere verdelingen van de nieuwe doelgroep op geaggregeerd naar regioniveau. Het aandeel van de nieuwe doelgroep neemt bij de gemeenten in West-Nederland met 1 procent toe.¹⁵

Tabel 2.7 Verdeling nieuwe doelgroep naar regio bij variatie deel Wsw met recht op uitkering in WWNV

	Verdeelvoorstel stabiliteit	Verdeelvoorstel actualiteit	Verdeelvoorstel Stabiliteit	Verdeelvoorstel actualiteit
Deel Wsw met recht op uitkering in WWNV	75%		Lage concentratie: 88%	Gemiddelde concentratie: 75%
			Hoge concentratie: 61%	
Regio:				
Noord	13,6%	13,4%	13,1%	12,9%
Oost	25,7%	25,7%	25,5%	25,4%
West	37,1%	37,1%	38,0%	37,9%
Zuid	23,6%	23,9%	23,4%	23,8%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

Ook de verdelingen geaggregeerd op inwoneraantal wijken bij deze variatie nauwelijks af van de eerdere verdelingen (zie Tabel B.2 in bijlage B). Onder deze variatie woont nog steeds 16 procent van de nieuwe doelgroep in gemeenten met minder dan 25.000 inwoners.

Variatie in deel van Wajongers dat recht heeft op een uitkering in de WWNV

De vermenigvuldiging van het percentage Wajongers met arbeidspotentieel met het percentage Wajongers dat voldoet aan de huishoudinkomenstoets geeft het percentage Wajongers dat recht heeft op een uitkering in de WWNV. Het percentage Wajongers dat recht heeft op een uitkering kan dus worden gevarieerd door het deel Wajongers met arbeidspotentieel en/of het percentage Wajongers dat voldoet aan de huishoudinkomenstoets te variëren. Tabel 2.8 laat zien dat variëren in het deel Wajongers dat recht heeft op een uitkering in de WWNV niet leidt tot grote verschuivingen in de eerdere verdelingen van de nieuwe doelgroep.

¹⁵ Dit komt omdat in West-Nederland veel gemeenten liggen met een lage Wajong- en Wsw-concentratie.

Tabel 2.8 Verdeling nieuwe doelgroep naar regio bij variatie in deel Wajong met recht op uitkering in de WWNV

	Verdeel- voorstel stabiliteit	Verdeel- voorstel actualiteit	Verdeel- voorstel stabiliteit	Verdeel- voorstel actualiteit	Verdeel- voorstel stabiliteit	Verdeel- voorstel Actualiteit
Deel Wajong met arbeidspotentieel	85%		50%		100%	
Deel Wajong dat voldoet aan huishoud-inkomenstoets	33%		25%		75%	
Deel Wajong met recht op uitkering in WWNV	28% (=85% * 33%)		13% (=50% * 25%)		75% (=100% * 75%)	
Regio:						
Noord	13,6%	13,4%	14,0%	13,9%	13,1%	12,8%
Oost	25,7%	25,6%	25,0%	24,9%	26,5%	26,4%
West	37,1%	37,1%	35,5%	35,5%	38,8%	38,7%
Zuid	23,6%	23,9%	25,5%	25,7%	21,6%	22,0%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

Ook geaggregeerd naar inwoneraantal zijn er vrijwel geen veranderingen in de verdeling van de nieuwe doelgroep (zie Tabel B.3 in bijlage B). Ook onder deze variatie woont nog steeds circa 15 procent van de nieuwe doelgroep in gemeenten met minder dan 25.000 inwoners.

2.7 Conclusies

Er zijn nauwelijks verschillen tussen de twee verdeelvoorstellen wanneer gekeken wordt naar de verdeling geaggregeerd op regioniveau of gemeentegrootte. Zowel het voorstel met het accent op stabiliteit als het voorstel met het accent op actualiteit leiden tot ongeveer dezelfde verdeling van de middelen. Ook de gevoeligheidsanalyses, waarbij de percentages in het basisscenario zijn gevarieerd, laten zien dat de verdeling van de doelgroep robuust is geaggregeerd op regioniveau en op gemeentegrootte. Zo bevindt in alle variaties voor beide verdeelmodellen zo'n 16 procent van de nieuwe doelgroep zich in gemeenten met minder dan 25.000 inwoners.

Op gemeenteniveau wijkt de verdeling van de nieuwe doelgroep wel af tussen beide verdeelvoorstellen, vooral bij de kleinste gemeenten. Maar ook bij de grote gemeenten zijn er verschillen tussen de verdelingen van beide voorstellen. Dit duidt erop dat de Wajong-instroom in 2010 per gemeente kan afwijken van de gemiddelde Wajong-instroom tussen 2007 en 2010. Met het oog op beperking van de invloed van toevalsfactoren lijkt het verdeelvoorstel met het accent op stabiliteit beter, omdat de verdeling dan gebaseerd is op de gemiddelde Wajong-instroom in meerdere jaren en niet op de instroom in één jaar. Dit verdeelvoorstel is dus minder gevoelig voor schommelingen in de Wajong-instroom.

De nieuwe doelgroep is niet op eenzelfde manier over Nederland verdeeld als de huidige WWB-middelen. Vergelijken met de middelen voor het uitkeringsbudget woont relatief gezien een groter deel van de nieuwe doelgroep in Oost- en Zuid-Nederland.

2.8 Advies

Wij adviseren om de middelen voor de nieuwe doelgroep te verdelen op basis van het verdeelvoorstel met het accent op stabiliteit. Deze geeft een meer betrouwbare schatting van de Wajong-instroom dan het voorstel met het accent op actualiteit.

Literatuurlijst

Blankers, I., T. Everhardt & N. De Groot (2011), Onderzoek technische herschatting objectief verdeelmodel WWB 2012, Den Haag: APE.

Commissie Westerlaken, 2011, Goed benut, goed bestuurd. Advies commissie toekomst en transitie sociale werkvoorziening.

CPB (2010), Doorrekening besparingsopties voor de heroverwegingswerkgroep “Op afstand van de arbeidsmarkt”. CPB Notitie nummer 2010/10.

De Groot, N. & L. Aarts (2010), Onderzoek technische herschatting objectief verdeelmodel WWB 2011, Den Haag: APE.

Tempelman, C., C., Berden, M. Heekelaar & L. Kok, 2011, Bouwstenen verdeelmodel participatiebudget, Amsterdam: SEO Economisch Onderzoek.-nog niet openbaar.

Spijkerman, M. & O. Tanis (2009), Onderzoek verdeling budgetten WWB inkomensdeel 2010, Rotterdam: SEOR.

UWV, 2011a, UWV Kennisverslag 2011-I, Amsterdam: UWV.

UWV, 2011b, Factsheet Wajong, Amsterdam: UWV.

Van Santen, P., M. van Oploo & M. Engelen, 2011, Wsw-statistiek 2010, Den Haag: Research voor Beleid.

Bijlage A Herschatting verdeelmodel

Actualiseren data

Om de onderzoeksvragen te kunnen beantwoorden is allereerst een analysebestand gemaakt op basis van geactualiseerde gegevens. Deze gegevens zijn geleverd door het CBS en door het ministerie van SZW beschikbaar gesteld. Gegevens over de bestedingen van gemeenten komen van SZW. Dit zijn gegevens uit de beelden van de uitvoering (de voorlopige opgave door gemeenten). Tabel A.1 toont de peiljaren waarop het geactualiseerde databestand is gemaakt. De enige maatstaf die niet geactualiseerd kon worden is het percentage lage inkomens, omdat hiervoor nog geen recentere gegevens beschikbaar zijn.

Voor de actualisatie van de banengegevens naar 2010 is gebruik gemaakt van StatLine. Op StatLine staan ook recentere gegevens over het relatief regionaal klantenpotentieel en de inwoners stedelijk gebied. Deze cijfers kunnen niet gebruikt worden omdat de wijze waarop op StatLine deze inwoners worden ingedeeld in klassen net iets afwijkt van de wijze van indeling voor de maatstaven WWB.

Voor de maatstaven die –deels- gebaseerd zijn op de EBB (laagopgeleiden, werkzame beroepsbevolking en banen in COROP-regio) geldt dat, vanwege de designwijziging in de EBB, voor 2010 gebruikt is gemaakt van nieuwe gewichten voor gemeenten.

Tabel A.1 Peiljaren geactualiseerde databestand

Verdeelmaatstaf	Peiljaar herschatting 2013	Peiljaar herschatting 2012
Lage inkomens	2006-2008	2006-2008
Eénouderhuishoudens	2009-2011	2008-2010
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen	2010	2009
Allochtonen	2009-2011	2008-2010
Laagopgeleiden	2008-2010	2007-2009
Huurwoningen	2010	2009
Relatief regionaal klantenpotentieel	2010	2009
Inwoners stedelijk gebied	2010	2009
Werkzame beroepsbevolking	2008-2010	2007-2009
Banen handel en horeca	2010	2009
Banengroei	2007-2010	2006-2009
Banen in COROP regio	2010	2009
Bevolkingsgroei	2006-2011	2005-2010
Bestedingen	2011	2010
Inwoners totaal en inwoners 15-64 jaar	2011	2010
Huishoudens, 15-64 jaar	2011	2010

Bron: SEO Economisch Onderzoek

De maatstaven zijn omgerekend naar de gemeentelijke indeling van 2012. Het gaat dan om 415 gemeenten, waarvan 211 meer dan 25.000 inwoners hebben en dus (deels) objectief gebudgetteerd worden. Voor één gemeente zijn de bestedingen in 2011 niet bekend. Deze is

daarom buiten de analyse gehouden. Tabel A.2 toont beschrijvende statistieken van de verdeelkenmerken voor de huidige herschatting en die van 2012. De tabel toont dat de verdeelmaatstaven zeer vergelijkbaar zijn.

Tabel A.2 Beschrijving verdeelkenmerken

Verdeelmaatstaf	2013			2012		
	Gemiddelde	Min	Max	Gemiddelde	Min	Max
Lage inkomens 15-64 jaar (%)	21,58	11,54	33,62	21,56	11,54	33,62
Eénouderhuishoudens (%)	3,50	1,79	7,10	3,49	1,74	7,29
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen: WIA, WAO, WAJONG en WAZ (%)	7,35	4,02	12,52	7,38	4,05	12,54
Totaal allochtonen van 15-64 jaar (%)	16,58	3,15	50,48	16,20	3,04	49,95
Laagopgeleiden 15-64 jaar (%)	32,49	17,37	45,42	32,71	17,11	45,14
Huurwoningen (%)	39,40	18,91	74,76	36,55	17,93	66,84
Relatief regionaal klantenpotentieel (%)	78,16	4,01	246,14	78,81	4,07	246,90
Inwoners stedelijk gebied (%)	58,86	0,00	99,81	58,34	0,00	99,79
Werkzame beroepsbevolking op COROP-niveau (%)	95,33	92,53	96,51	95,63	92,93	97,17
Banen handel en horeca in COROP-regio (%)	21,22	15,43	26,53	20,67	15,31	24,79
Procentuele gemiddelde jaarlijkse banengroei in COROP-regio (%)	-0,32	-4,50	2,48	0,64	-3,41	4,48
Banen in COROP-regio (%)	97,38	67,81	130,08	97,33	69,78	133,28
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei 15-64 jaar (%)	0,08	-1,59	4,15	0,08	-1,82	4,22
Aantal gemeenten	210			207		

Bron: SEO Economisch Onderzoek

Herschating

De gewichten worden geschat met behulp van een niet-lineair model. Het model ziet er als volgt uit:

$$\sqrt{\frac{\text{uitgaven}_{1564}}{\text{hh}_{1564}}}_i = \sqrt{\text{cons} + a_1 \text{Lage ink}_i + a_2 \text{eenouderhh}_i + a_3 \text{AO}_i + a_4 \text{Allochtonen}_i + \dots} + \epsilon_i$$

Vervolgens wordt deze vergelijking vermenigvuldigd met de wortel van het aantal huishoudens. Dit resulteert in:

$$\sqrt{\frac{\text{uitgaven}_{1564}}{\text{hh}_{1564}}}_i * \sqrt{\text{hh}_{1564}_i} = \sqrt{\text{cons} + a_1 \text{Lage ink}_i + a_2 \text{eenouderhh}_i + a_3 \text{AO}_i + a_4 \text{Allochtonen}_i + \dots} * \sqrt{\text{hh}_{1564}_i} + \epsilon_i$$

wat gelijk is aan:

$$\sqrt{\text{Uitgaven}_{1564}_i} = \sqrt{\text{cons} * \text{hh}_{1564}_i + a_1 \text{Lage ink}_i \text{hh}_{1564}_i + a_2 \text{eenouderhh}_i \text{hh}_{1564}_i + a_3 \text{AO}_i \text{hh}_{1564}_i + \dots} + \epsilon_i$$

De gewichten worden berekend door de som van de kwadratische afstanden te minimaliseren. Dit betekent dat die gewichten gekozen worden waarbij $\sum \epsilon_i^2$ minimaal is. Omdat het een niet-lineair model betreft kan dit niet zomaar uitgerekend worden, maar moet gebruik worden gemaakt van een iteratief algoritme. De gewichten van het voorgaande jaar fungeren hierbij als startwaarden.

Tabel A.3 toont de gewichten van de herschatting 2013 (en 2012) voor herschaling.

Tabel A.3 Niet geschaalde gewichten herschatting 2013 en 2012

Verdeelmaatstaf	Herschating 2013	Herschating 2012
Lage inkomens 15-64 jaar (in % van hh van 15-64 jaar met inkomen)	30,683	28,733
Eénouderhuishoudens (in % van hh van 15-44 jaar)	87,831	83,659
Arbeidsongeschiktheidsuitkeringen: WIA, WAO, WAJONG en WAZ (in % van inwoners van 15-64 jaar)	-25,425	-25,498
Totaal allochtonen van 15-64 jaar (in % van inwoners van 15-64 jaar)	3,724	4,093
Laagopgeleiden 15-64 jaar (in % van inwoners van 15-64 jaar)	7,297	7,512
Huurwoningen (in % van het totaal aantal woningen)	5,174	4,274
Relatief regionaal klantenpotentieel (regionaal klantenpotentieel in % van het inwoners van 15-64 jaar)	1,709	1,745
Inwoners stedelijk gebied (aantal inwoners in gebied met meer dan 1.000 omgevingsadressen per vierkante kilometer, in % van het inwoners van 15-64 jaar)	-1,812	-1,910
Werkzame beroepsbevolking (in % van totale beroepsbevolking) op COROP-niveau	-61,820	-52,246
Banen handel en horeca in COROP-regio (in % van totaal aantal banen in COROP)	-21,822	-20,251
Procentuele gemiddelde jaarlijkse banengroei in COROP-regio	<u>-3,222¹</u>	<u>-0,205¹</u>
Aantal banen in COROP-regio (in % van de beroepsbevolking in COROP-regio)	-2,561	-1,991
Gemiddelde jaarlijkse bevolkingsgroei 15-64 jaar	-23,783	-26,945
Vaste voet per huishouden van 15-64 jaar	5957,594	5022,457
Aantal gemeenten	210	207

Bron: Berekening SEO Economisch Onderzoek op gegevens van SZW/CBS.

¹ Onderstreept betekent niet significant. Alle overige verdeelmaatstaven zijn significant op 5%-niveau.

De gewichten in Tabel A.3 worden proportioneel herschaald zodat de totale voorspelde budgetten voor 2013 optellen tot de totale werkelijke uitgaven in 2011. De voorspelde budgetten zijn hierbij als volgt berekend:

$$\text{voorspeld budget per hh}_i = \text{vaste voet} + a_1 \text{Lage ink}_i + a_2 \text{eenouderhh}_i + a_3 \text{AO}_i + \dots$$

De gewichten na herschaling zijn de uiteindelijke gewichten, deze staan vermeld in de hoofdstekst.

De R-kwadraat is berekend door de uitgaven per huishouden te verklaren uit de voorspelde budgetten en een constante. De voorspelde budgetten zijn berekend op basis van de gewichten voor herschaling. Het model dat gebruikt is, is een OLS waarbij gewogen is met het aantal huishoudens van 15-64 jaar.

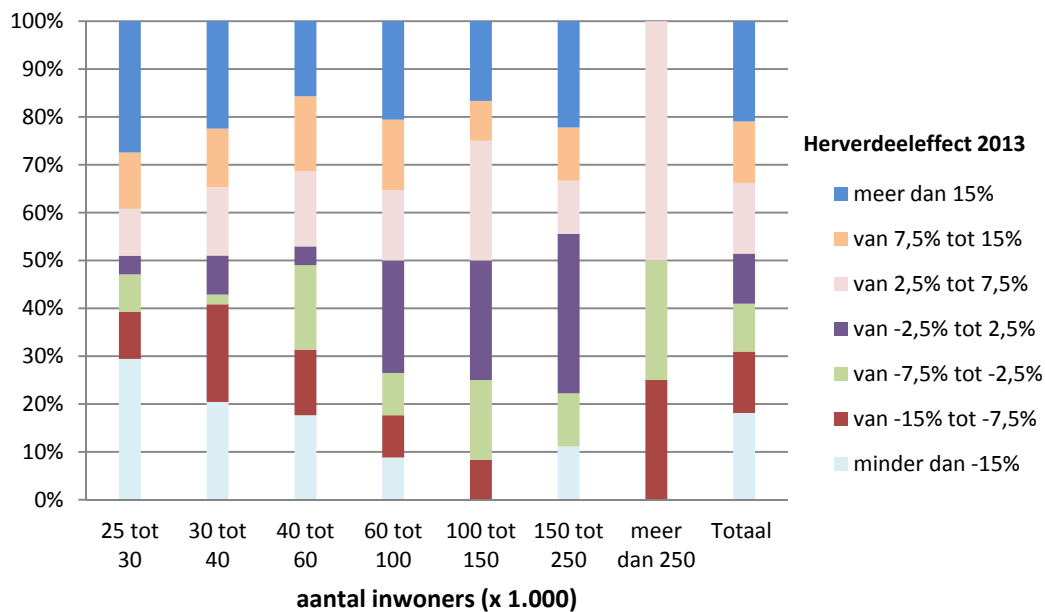
Herverdeeleffecten

Het herverdeeleffect is het verschil tussen het objectieve budget 2013 en de uitgaven in 2011 uitgedrukt als percentage van de uitgaven in 2011. Omdat de totale budgetten optellen tot de totale uitgaven is het totale verschil gelijk aan nul.

Herverdeeleffect naar grootteklasse

Figuur A.1 en Figuur A.2 tonen de herverdeeleffecten naar grootteklasse (respectievelijk voor en na ex-ante aftopping). Het is duidelijk dat de grotere herverdeeleffecten (zowel negatief als positief) plaatsvinden bij de kleinere gemeenten. Zij worden dan ook vaker maximaal afgetopt.

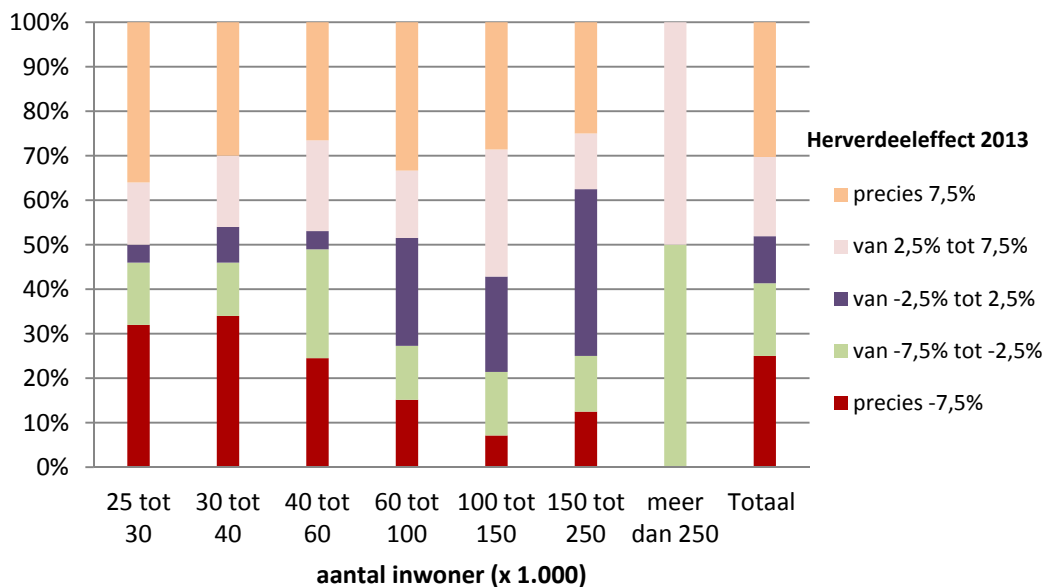
Figuur A.1 Herverdeeleffecten voor aftopping naar gemeentegrootte

Bron: Berekening SEO Economisch Onderzoek

In de figuur zijn de herverdeeleffecten voor ex-ante aftopping in 2013 weergegeven uitgesplitst gemeentegrootte.

Figuur A.2 Herverdeeleffecten na aftopping naar gemeentegrootte

Bron: Berekening SEO Economisch Onderzoek

In de figuur zijn de herverdeeleffecten na ex-ante aftopping in 2013 weergegeven uitgesplitst gemeentegrootte.

Herverdeeleffect naar herverdeeleffect voor 2012

Tabel A.4 toont het gemiddelde herverdeeleffect voor 2013 voor de verschillende klassen voor 2012. Gemeenten die voor 2012 een herverdeeleffect hadden dat lager was dan -15 procent hebben voor 2013 gemiddeld een herverdeeleffect van -21 procent. Het valt op dat een aantal gemeenten er op vooruitgaat. Gemeenten die voor 2012 nog een herverdeeleffect hadden van -7,5 tot -2,5 procent komen nu gemiddeld op een positief herverdeeleffect. Ook de gemeenten met een herverdeeleffect van -2,5 tot 2,5 procent gaan er gemiddeld op vooruit. Zij hebben nu een gemiddeld herverdeeleffect van bijna 7 procent.

Tabel A.4 Herverdeeleffect 2013 naar herverdeeleffect 2012

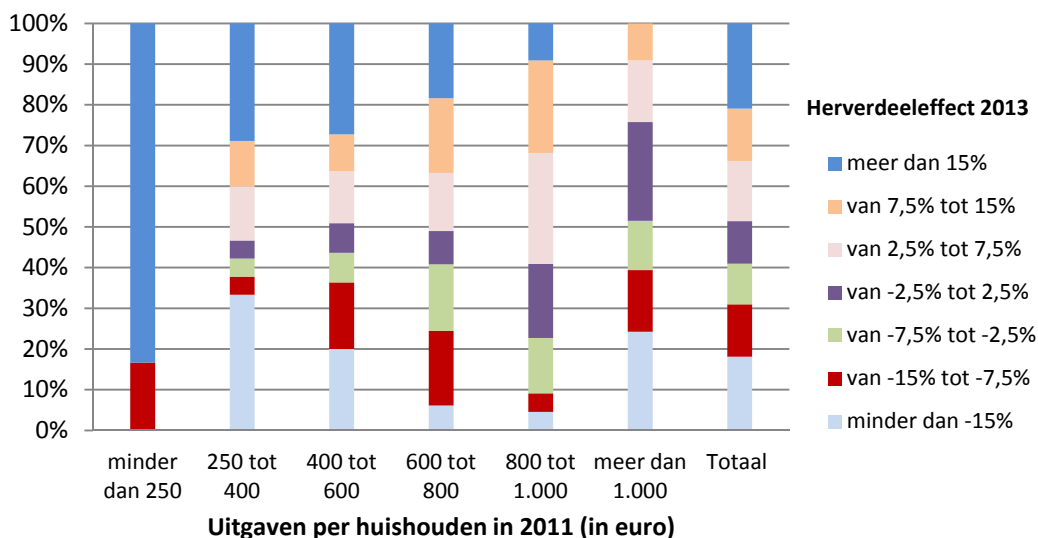
Herverdeeleffect voor 2012	N	Gemiddelde herverdeeleffect 2013	
		Voor ex-ante aftopping	Na ex-ante aftopping
minder dan -15%	46	-21,2 %	-7,2 %
van -15% tot -7,5%	43	-6,7 %	-4,9 %
van -7,5% tot -2,5%	23	1,2 %	0,9 %
van -2,5% tot 2,5%	30	6,8 %	5,2 %
van 2,5% tot 7,5%	16	8,5 %	6,2 %
van 7,5% tot 15%	21	16,5 %	6,8 %
meer dan 15%	27	33,2 %	7,5 %
Totaal	206	1,7 %	0,4 %

Bron: Berekening SEO Economisch Onderzoek op gegevens van SZW/CBS.

Herverdeeleffect naar uitgaven per huishouden

Figuur A.3 en Figuur A.4 laten de herverdeeleffecten naar uitgaven per huishouden zien (respectievelijk voor en na ex-ante aftopping). Gemeenten die lagere uitgaven per huishouden hebben, hebben vaker extreme herverdeeleffecten. Zij worden daarom ook vaker maximaal afgetopt, zowel aan de boven- als aan de onderkant. Het aandeel gemeenten dat meer dan € 1.000 per huishouden uitgeeft en maximaal wordt afgetopt is zeer klein.

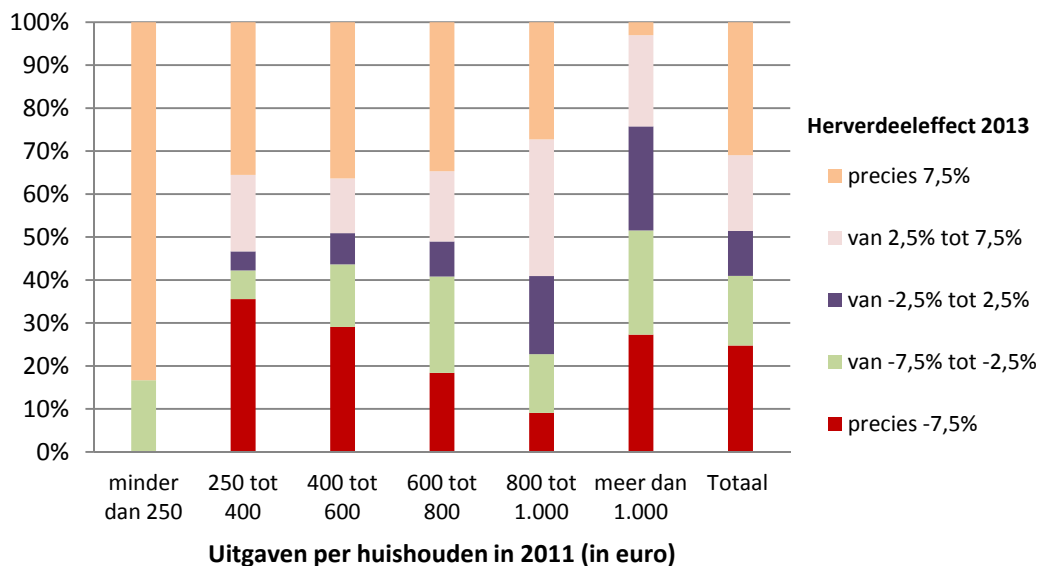
Figuur A.3 Herverdeeleffecten voor aftopping naar uitgaven per huishouden in 2011

Bron: Berekening SEO Economisch Onderzoek

In de figuur zijn de herverdeeleffecten voor ex-ante aftopping in 2013 weergegeven uitgesplitst gemeentegrootte.

Figuur A.4 Herverdeeleffecten na aftopping naar uitgaven per huishouden in 2011

Bron: Berekening SEO Economisch Onderzoek

In de figuur zijn de herverdeeleffecten na ex-ante aftopping in 2013 weergegeven uitgesplitst naar uitgaven per huishouden in 2011

Bijlage B Tabellen met resultaten van gevoeligheidsanalyse

Deze bijlage toont de verdelingen van de nieuwe doelgroep geaggregeerd op inwoneraantal voor de verschillende variaties in de gevoeligheidsanalyse.

Variatie in deel Wsw'ers met recht op uitkering in de WWNV

Verandering van het deel Wsw'ers dat recht heeft op een uitkering binnen de WWNV heeft nauwelijks invloed op de verdeling van de nieuwe doelgroep. Wanneer het deel van de Wsw'ers dat recht heeft op bijstand wordt gevarieerd, blijkt nog steeds 16% van de nieuwe doelgroep in gemeenten te wonen met minder dan 25.000 inwoners.

Tabel B.1 Verdeling nieuwe doelgroep geaggregeerd naar inwoneraantal bij variatie in deel Wsw met recht op uitkering in WWNV

	Verdeel- voorstel stabiliteit	Verdeel- voorstel actualiteit	Verdeel- voorstel Stabiliteit	Verdeel- voorstel actualiteit	Verdeel- voorstel stabiliteit	Verdeel- voorstel actualiteit
Deel Wsw met recht op uitkering in WWNV	75%		50%		100%	
Inwoneraantal:						
< 25.000	15,7%	15,5%	15,4%	15,3%	15,9%	15,8%
25.000 – 30.000	7,6%	7,7%	7,5%	7,5%	7,7%	7,8%
30.000 – 40.000	10,7%	10,8%	10,4%	10,6%	10,8%	10,9%
40.000 – 60.000	14,2%	14,3%	14,1%	14,3%	14,2%	14,3%
60.000 – 100.000	17,5%	17,7%	17,6%	17,8%	17,4%	17,5%
100.000 – 150.000	11,2%	11,2%	11,3%	11,3%	11,1%	11,1%
150.000 – 250.000	11,8%	11,4%	11,9%	11,4%	11,7%	11,4%
> 250.000	11,4%	11,5%	11,7%	11,8%	11,2%	11,2%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

Variatie in deel Wsw'ers met recht op uitkering in WWNV naar Wajong- en Wsw-concentratie

Ook wanneer het deel Wsw'ers dat instroomt vanuit de bijstand wordt aangepast voor gemeenten met een lage [hoge] Wajong- en Wsw-concentratie, blijkt nauwelijks verandering te brengen in de verdeling van de nieuwe doelgroep. Wanneer voor gemeenten met lage, gemiddelde en hoge Wajong- en Wsw-concentratie wordt uitgegaan dat respectievelijk 88%, 75% en 61% van de Wsw'ers, blijkt nog steeds 16% van de nieuwe doelgroep in gemeenten te wonen met minder dan 25.000 inwoners.

Tabel B.2 Verdeling nieuwe doelgroep geaggregeerd naar inwoneraantal bij variatie in deel Wsw met recht op uitkering in WWNV

	Verdeelvoorstel stabiliteit	Verdeelvoorstel actualiteit	Verdeelvoorstel stabiliteit	Verdeelvoorstel actualiteit
Deel Wsw met recht op uitkering in WWNV	75%		Lage concentratie: 88%	Gemiddelde concentratie: 75%
			Hoge concentratie: 61%	
Regio:				
< 25.000	15,7%	15,5%	15,8%	15,6%
25.000 – 30.000	7,6%	7,7%	7,6%	7,7%
30.000 – 40.000	10,7%	10,8%	10,5%	10,7%
40.000 – 60.000	14,2%	14,3%	14,0%	14,2%
60.000 – 100.000	17,5%	17,7%	17,5%	17,7%
100.000 – 150.000	11,2%	11,2%	11,1%	11,1%
150.000 – 250.000	11,8%	11,4%	11,9%	11,5%
> 250.000	11,4%	11,5%	11,6%	11,7%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

Variatie in deel van Wajongers dat recht heeft op een uitkering in de WWNV

Variatie van het deel Wajongers dat kan werken en dat voldoet aan de huishoudens-inkomenstoets leidt niet tot grote verschillen in de verdeling van de nieuwe doelgroep.

Tabel B.3 Verdeling nieuwe doelgroep geaggregeerd naar inwoneraantal bij variatie in deel Wajong met recht op uitkering in WWNV

	Verdeelvoorstel stabiliteit	Verdeelvoorstel actualiteit	Verdeelvoorstel stabiliteit	Verdeelvoorstel actualiteit	Verdeelvoorstel stabiliteit	Verdeelvoorstel actualiteit
Deel Wajong met arbeidspotentieel	85%		50%		100%	
Deel Wajong dat voldoet aan huishoud-inkomenstoets	33%		25%		75%	
Deel Wajong met recht op uitkering in WWNV	28% (=85% * 33%)		13% (=50% * 25%)		75% (=100% * 75%)	
Inwoneraantal:						
< 25.000	15,7%	15,5%	16,2%	16,1%	15,1%	14,9%
25.000 – 30.000	7,6%	7,7%	8,0%	8,0%	7,3%	7,3%
30.000 – 40.000	10,7%	10,8%	11,2%	11,2%	10,2%	10,3%
40.000 – 60.000	14,2%	14,3%	14,3%	14,4%	14,0%	14,2%
60.000 – 100.000	17,5%	17,7%	17,2%	17,3%	17,8%	18,0%
100.000 – 150.000	11,2%	11,2%	10,8%	10,8%	11,5%	11,5%
150.000 – 250.000	11,8%	11,4%	11,6%	11,3%	12,1%	11,5%
> 250.000	11,4%	11,5%	10,8%	10,8%	12,0%	12,1%
Totaal	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%	100,0%

Bron: Berekeningen SEO Economisch Onderzoek

seo economisch onderzoek

Roetersstraat 29 · 1018 WB Amsterdam · T (+31) 20 525 16 30 · F (+31) 20 525 16 86 · www.seo.nl